

MINISTERUL SĂNĂTĂȚII, MUNCII ȘI
PROTECȚIEI SOCIALE

Raportul pentru anul 2020 cu privire la violența în familie și violența față de femei

CHIȘINĂU 2021

CUPRINS

1. Lista abrevierilor
2. Introducere
3. Politici Integrate
4. Prevenire
5. Urmărirea în justiție a actelor de violență în familie
6. Protecție
7. Recomandări

Lista abrevierilor.

A.O.	Asociația obștească
CAP	Centrul de asistență și protecție al victimelor și potențialelor victime a traficului de ființe umane
CAHVIO/Convenția de la Istanbul	Convenția cu privire la prevenirea și combaterea violenței asupra femeii și violenței domestice
Convenția Lanzarote	Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploataării sexuale și a abuzurilor sexuale, 25 octombrie 2007
CoE	Consiliul Europei
CNFACEM	Centrul Național de Formare, Asistență, Consiliere și Educație din Moldova
CDF	Centrul de Drept al Femeilor
DGSP	Direcția Generală Securitate Publică
IGP	Inspectoratul General al Poliției
INP	Inspectoratul Național de Probațiune
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
ODIHR	Oficiului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
OI	Organizații Internaționale
ONU	Organizația Națiunilor Unite
ORU	Ordin de restricție de urgență
OP	Ordin de Protecție
OSC	Organizațiile societății civile
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
RM	Republica Moldova

SAP	Serviciul Asistență Psihopedagogică
SUA	Statele Unite ale Americii
SNR	Sistemul Național de Referire pentru asistența și protecția victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane
UE	Uniunea Europeană
UNFPA	Fondul ONU pentru Populație
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru Femei
VF	Violența în familie
PNADO	Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului
CP	Codul penal
CPP	Codul de procedură penală
CPC	Codul de procedură civilă

1. Introducere.

Violența față de femei și violența în familie reprezintă una dintre cele mai grave și răspândite infracțiuni cu care se confruntă societățile contemporane, lezând drepturile și demnitatea umană a membrilor acestora. Fenomenele respective persistă în toate statele lumii, indiferent de modul de organizare politică sau economică a acestora, bunăstarea societății, rasă, cultură.

Abordarea acestor fenomene la nivel internațional este una holistică și multidimensională, solicitând implicarea diverșilor actori, atât guvernamentali, cât și nonguvernamentali, precum și concursul experților independenți cum sunt însăși victimele acestor fenomene. Reieșind din cele menționate, raportul este constituit din abordarea axată pe cei 4 piloni ai Convenției de la Istanbul, elucidând realizările și provocările din sectoare, și finalizând cu recomandări concrete de depășire ale acestora.

Prevenirea și combaterea violenței în familie, ca element al politicii naționale de ocrotire și sprijinire a familiei, reprezintă o preocupare majoră a Guvernului Republicii Moldova. Prin adoptarea legii-cadru cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie s-a făcut un pas important în crearea mecanismului instituțional și operațional de soluționare a cazurilor de violență în familie, marcând asumarea și implementarea de către Republica Moldova a angajamentelor internaționale de respectare a drepturilor omului.

Accentul sporit asupra femeilor în cazurile de violență în familie este determinat de inegalitatea relațiilor de putere între femei și bărbați care s-a constituit de-a lungul perioadelor istorice. Raportată la fenomenul violenței în familie, inegalitatea relațiilor de putere dintre femei

și bărbați are repercusiuni majore asupra calității vieții membrilor familiei, afectând în mod special femeile și copiii, precum și șansele acestora de participare la viața socială și economică.

Anul 2020 a oferit omenirii o provocare unică și enormă după caracterul său geografic, social și economic – pandemia Covid 19, care a destorsionat bunul mers al vieții oamenilor, statelor. Măsurile de restricție impuse de întreaga lume pentru a reduce răspândirea Covid 19 au impactat grav siguranța și drepturile victimelor violenței în familie, pentru care și mai înainte mediul casnic nu era prietenos dar pe perioada pandemică a devenit și mai periculos, plin de frică, insecuritate și incertitudine. Măsurile impuse pentru a ocroti oamenii de acest virus, re-canalizările resurselor financiare naționale și internaționale spre sistemul de sănătate pentru a face față situației și a stopa pandemia, restricțiile de circulație impuse au oferit agresorilor familiali putere și control suplimentar.

În situația creată la nivel global victimele au renunțat la solicitarea asistenței pe motiv de frică de contagiune, limitarea a circulației, blocarea activității serviciilor specializate, deoarece nu erau siguri și familiarizați cum să gestioneze riscul de infectare. Nu trebuie să uităm că consecințele economice ale pandemiei, precum pierderea locului de muncă sau a veniturilor, la fel a afectat grav femeile prin faptul că au creat sau chiar au exacerbat dependența financiară a acestora față de partenerul de viață violent, reducându-le astfel capacitatea de a părăsi agresorii.

Rapoartele serviciilor specializate de telefonie adresate asistenței victimelor au raportat o reducere de patru ori a apelurilor, pe când adresările prin sms, texte pe pagenele sociale au crescut, ceea ce ne face să concluzionăm că puterea de control al agresorilor a redus semnificativ posibilitatea victimelor de a solicita telefonic o asistență. Totodată în unele țări solicitările pentru plasament în servicii specializate a crescut.

Mai mult, femeile și fetele au fost supuse unui risc mai mare de violență în familie, inclusiv abuzuri sexuale, fără nici un recurs în timpul pandemiei. Izolarea oamenilor în locuințe i-a făcut mai vulnerabili la abuzuri de către parteneri și membri ai familiei, în timp ce accesul lor la consiliere și la alte servicii de urgență, inclusiv locuințe alternative și asistență juridică, precum și accesul la instanțe a fost redus drastic. S-a remarcat de către experții pe domeniu majorarea numărului de omucideri (preponderent femei) din partea partenerilor intimi.

Perioada pandemică a impactat disproporționat responsabilitățile de îngrijire și obligațiunile casnice în cadrul familiilor, femeilor revenindu-le cea mai mare pondere, ceea ce a dus la consecințe grave asupra sănătății lor fizice și mentale.

Datorită lipsei pachetelor adecvate de protecție socială pe timpul unor situații de urgență/pandemice, femeile prezintă un risc mai mare de a fi afectate de șocurile sociale și economice legate de măsurile care sunt introduse pentru a reduce pandemia. Pierderea veniturilor are consecințe directe asupra capacității femeilor de a-și permite plata locuinței, asigurarea hranei și apei pentru ea și membrii familiei sale. Decalajul accesului și competenței digitale dintre femei și

bărbați plasează, de asemenea, femeile într-o poziție dezavantajată, afectându-le capacitatea de a lucra sau de a studia de acasă și de a oferi copiilor lor program de studii la domiciliu¹.

GREVIO a solicitat tuturor țărilor și mai ales statelor care sunt părți la Convenția de la Istanbul să facă tot posibilul pentru a asigura continuitatea în furnizarea de servicii și să ofere în continuare sprijin și protecție femeilor și fetelor în risc de violență, cu implicarea tuturor actorilor relevanți: organelor de ordine publică, serviciilor sociale, sectorului justiției, serviciilor medicale și oferirea unui răspuns comunitar comun. În pandemie s-a intensificat necesitatea unui răspuns la fenomen și provocările întâlnite prin soluții inovatoare. Valorificarea tehnologiilor digitale a oferit prestatorilor de servicii oportunități de a presta serviciile specializate online victimelor și pe perioada pandemică, cum ar fi consiliere psihologică și sprijin psihosocial, consiliere juridică, informare.

2. Politici integrate.

a. Cadrul legislativ și de politici.

Semnarea Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie (Convenția de la Istanbul) în data de 6 februarie 2017 a marcat asumarea angajamentului Guvernului de inițiere a procesului de armonizare a legislației naționale la Tratatul menționat.

Urmare celor două Rapoarte analitice realizate cu suportul societății civile²:

1. Raportul privind compatibilitatea legislației RM cu Convenția de la Istanbul,
2. Raportul de analiză comparativă a normelor penale naționale referitoare la infracțiunile privind viața sexuală vizavi de standardele în domeniu oferite de Convenția de la Istanbul, Statutul Curții Penale Internaționale (Statutul Curții de la Roma), Convenția Lanzarote

au fost elaborate pe parcursul anului 2020 mai multe proiecte de legi, care asigură parțial armonizarea legislației naționale la prevederile internaționale pe domeniu, printre care menționăm:

- Legea nr.113/2020 – care vine cu noi prevederi ce modifică consecutiv trei legi cadru (Legea 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, Legea nr. 8/2008 cu privire la probațiune)

- Legea nr.85/2020, prin care s-a inclus monitorizarea electronică a agresorilor familiari modificând astfel Legea cadru nr. 8/2008 cu privire la probațiune, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul de executare, Legea nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.

- În scopul fortificării drepturilor materiale și procesuale ale victimelor infracțiunilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei, în corespundere cu standardele instituite prin Convenția de la Istanbul și Convenția de la Lanzarote, cu suportul Centrului

¹ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=25808&LangID=E>

² Centru de Drept al Femeilor, Centrul internațional "La Strada"

Internațional „La Strada” și a experților independent antrenați Ministerul Justiției a elaborat un proiect de lege, aprobat prin HG nr.851 din 30.11.2020 și expediat Parlamentului pentru adoptare.

Cooperarea intersectorială în prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie rămâne a fi un segment important, atât în plan legislativ cât și operațional. În paralel cu eforturile întreprinse în plan legislativ s-a lucrat și pentru eficientizarea mecanismului intersectorial de răspuns la cazurile de violență în familie.

Legea nr. 45 cu modificările și completările ulterioare, oferă o bază importantă de a extinde accesul la justiție și securitate pentru victimele violenței în familie, pentru a le proteja în mod eficient, iar Instrucțiunile sectoriale (pentru organele de poliție, structurile de asistență socială și instituțiile medico-sanitare) prevăd acțiuni clare de intervenție. Totuși, realitatea socială atestă că nu există un răspuns holistic coordonat, care ar include acțiuni prompte și eficiente ale tuturor actorilor. Pentru a răspunde acestor necesități, MSMPS în parteneriat cu UN Women și Centrul de Drept al Femeilor, în contextul activității de consolidare a răspunsului național la cazurile de violență în familie și violență față de femei, a elaborat proiectul Instrucțiunii privind mecanismul de cooperare intersectorială cu privire la intervenția în cazurile de violență în familie (IMC). Proiectul IMC a fost consultat în 3 unități administrativ-teritoriale din regiunile Nord, Centru și Sud cu membrii echipelor multidisciplinare teritoriale raionale și comunitare. Prin scrisoarea nr. 12/6285 din 13.11.2020 adresată autorităților publice centrale s-a solicitat avizarea proiectului Ordinului comun cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind mecanismul de cooperare intersectorială în cazurile de violență în familie.

b. Mecanism instituțional

Activitatea Consiliului coordonator interministerial

În conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.72 din 07.02.2012, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale coordonează activitatea Consiliului coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

În perioada de raportare, Consiliul s-a întrunit în 4 ședințe ordinare respectiv: 04 iunie, 30 iulie, 27 octombrie și 22 decembrie 2020.

În cadrul ședințelor au fost abordate subiecte importante în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, în vederea unei coordonări eficiente a activităților autorităților cu competențe în domeniul vizat, totodată fiind identificate priorități și lacune în domeniu.

Printre subiectele discutate în cadrul ședințelor menționăm următoarele:

-Inițiativele și activitățile realizate cu privire la respectarea drepturilor femeilor în perioada pandemiei COVID-19 întreprinse la nivel național (inclusiv prezentarea datelor statistice privind numărul cazurilor gestionate). Necesitățile urgente și prioritare și identificarea unor soluții.

-Prezentarea succintă a Raportului privind gradul de realizare pe parcursul anului 2019 a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023.

-Inițiativele în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și violenței în familie pentru anul 2020: Efectuarea unei evaluări intermediare asupra Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020/Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023; Elaborarea unui nou plan de acțiuni cu privire la implementarea Strategiei nominalizate; Campanii informaționale pe domeniul de referință.

-Raportul de evaluare intermediară externă a Strategiei Naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023.

-Probleme și provocări în intervenția practică pe cazurile de violență în familie la nivel local.

-Prezentarea raportului - „10 ani de activitate a Telefonului de încredere pentru femei și fete 0 8008 8008”.

-Prezentarea rezultatelor evaluării funcționalității echipelor multidisciplinare pe cazuri de violență în familie.

Principalele realizări ale Consiliului pentru anul 2020 au vizat:

☐ Elaborarea proiectului Instrucțiunii intersectoriale de intervenție pe cazurile de violență în familie (transmis în avizare prin scr. nr. 12/6285 din 13.11.2020).

☐ Crearea Grupului de lucru inter-instituțional privind elaborarea unui mecanism intersectorial de monitorizare și analiză a cazurilor penale referitoare la violența în familie, soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor – Ordin IGP nr.156 din 26.05.2020. Elaborarea pachetului de proiecte pentru asigurarea activității Comisiei ce urmează a fi instituită:

- Hotărârii Guvernului privind crearea comisiei intersectoriale de monitorizare și analiză a cazurilor penale referitoare la violența în familie, soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor și a Regulamentului de funcționare a comisiei

- Elaborarea conceptului mecanismului intersectorial de monitorizare și analiză a cazurilor penale referitoare la violența în familie, soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor;

- Elaborarea sumarului practicilor altor state privind modul de constituire și activitate a comisiilor de analiză a cazurilor de deces și transmiterea informației membrilor grupului de lucru

☐ Elaborarea Instrucțiunii de lucru a echipei de intervenție în cazurile de violență sexuală.

☐ Adoptarea Legii nr. 113/2020 pentru modificarea unor acte normative (Legea nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie; Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat; Legea nr. 8/2008 cu privire la probațiune)

☐ Elaborarea planului de acțiuni 2021-2022 pentru implementarea Strategiei Naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023.

- Elaborarea recomandărilor cu privire la răspunsul la cazurile de violență în contextul COVID-19.
- Desfășurarea campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen,,.

Pandemia Covid 19 a generat anumite probleme în sistemul de prevenire și combatere a violenței în familie, cum ar fi: asigurarea asistenței pe cazurile de violență în familie și asigurarea plasamentului victimelor și copiilor acestora în serviciile specializate, aplicarea OP și ORU în perioada carantinei și interdicțiilor de deplasare, protejarea personalului din serviciile specializate și a profesioniștilor ce vin în contact direct cu beneficiarii. Datorită parteneriatelor stabilite cu partenerii de dezvoltare și societatea civilă au fost găsite soluții privind plasamentul victimelor și asigurarea concomitentă a securității personalului centrelor și a altor beneficiari din cadrul serviciilor specializate, prin intermediul susținerii plasamentului de urgență temporar în apartamente arendate din sursele donatorilor. Totodată prestatorii de servicii specializate, EMT locale și alți profesioniști din sistem antiviolență, inclusiv victimele au beneficiat de produse igienice și de protecție pe perioada respectivă. Grație suportului oferit de donatori au fost realizate și instruirile necesare pentru profesioniști cu privire la cum să te protejezi și să activezi în perioada pandemică și celei de criză.

În vederea conformării la situația pandemică și asigurarea accesului victimelor violenței în familie la servicii specializate prestatorii serviciilor sociale au dezvoltat platforma de oferire a consultațiilor și consilierii juridice și psihologice în format online.

O altă provocare pe perioada de activitate în anul 2020 a fost asigurarea siguranței angajaților centrelor care prestează servicii specializate victimelor violenței în familie, urmare unui incident/atac petrecut din partea unui agresor familial, consumător de droguri, în platforma Centrului de Asistență și Protecție pentru victimele traficului de ființe umane și violenței în familie din Chișinău. Astfel urmare ședinței realizate și dezbaterii acestui subiect Ambasada SUA a oferit posibilitatea de a asigura o evaluare a nivelului de securitate a centrelor prestatoare de servicii victimelor infracțiunilor, finalizând exercițiul cu propuneri și recomandări, pentru îmbunătățirea securității acestora. Urmare acestui exercițiu realizat s-au fortificat infrastructura unor centre atât în mediul interior, cât și exterior, în scopul sporirii siguranței angajaților și a beneficiarilor aflați în plasament.

Pe parcursul anului au fost realizate ședințe online bilaterale ale secretariatului Consiliului cu diverși actori guvernamentali și nonguvernamentali unde s-au discutat detaliat anumite probleme de sector și strategiile de soluționare (ca ex. cu Inspectoratul General de Poliție, A.O. Gender Centru, A.O. Centru de Drept al Femeilor, Centrul de Asistență și Protecție pentru victimele traficului de ființe umane și violenței în familie din Chișinău, A.O. La Strada, Asociația Împotriva Violenței "Casa Mărioarei").

c. Proiecte în derulare

Ambasada SUA, prin intermediul proiectului “Consolidarea răspunsului de aplicare a legii în domeniul violenței în familie în Moldova”, implementat de CDFau realizat activități de consolidare a capacităților ofițerilor de patrulare în oferirea unui răspuns eficient la situațiile de

violență în familie. Totodată, vor fi elaborate materiale informative destinate victimelor și potențialelor victime ale violenței pentru a fi distribuite prin intermediul Inspectoratelor de Poliție.

Cu suportul Ambasadei Franței în Republica Moldova în perioada iulie 2020 – decembrie 2020 în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților poliției privind intervenția în cazurile de violență în familie”, implementat de CDF s-a lucrat în parteneriat cu organele de poliție la îmbunătățirea modului de intervenție al poliției în cazurile de violență în familie

- Implementarea în continuare a proiectului ”Sănătatea sexuală și reproductivă” finanțat de UNFPA (perioada de implementare Ianuarie 2018 - Decembrie 2020) prin intermediul căruia s-a contribuit la asigurarea unei intervenții prompte în cazuri de violență în familie de către ofițerii de poliție, medici și asistenții sociali și s-a asigurat colectarea datelor privind violența în familie în sistemul de sănătate și cel social din Republica Moldova. Pe parcursul anului 2020 s-au depus eforturi în elaborarea și pilotarea Instrucțiunii commune de intervenții pe cazurile de violență în familie și s-a evaluat indicatorii statistici privind violența în bază de gen și violența în familie colectați în sistemul de sănătate.

- Proiectul ”Prevenirea violenței în familie” inițiat în mai 2018, finanțat de Fundația OAK, cu o perioadă de implementare până în 2021 prevede consolidarea organizațiilor, grupurilor și mișcărilor societății civile care lucrează pentru a pune capăt violenței împotriva femeilor și copiilor din Moldova. Fundația Europa de Est este organizația parteneră cu Fundația Oak pe dimensiunea programelor privind femeile și abuzurile asupra copiilor, prin facilitarea acordării organizațiilor de femei a granturilor pentru a oferi servicii victimelor violenței în familie și activează totodată pe domeniul schimbării normelor legate de violența în familie. Proiectul va sprijini cel puțin 5 ONG-uri din Republica Moldova pentru a oferi servicii pentru victimele violenței în familie, consilierea agresorilor și pentru a fortifica activitatea autorităților publice locale pe problemele de egalitate de gen și violență în familie.

- Suportul instituțional al Suediei și Fundației OAK pentru prestarea serviciilor de asistență juridică primară și calificată, asistență psihologică și asistență socială pentru victimele violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

Proiecte și intervenții UN Women în derulare și inițiate în 2020:

1. Continuarea suportului în alinierea legislației naționale în domeniul violenței domestice la prevederile Convenției de la Istanbul, în cadrul acordului de colaborare cu Centrul de Drept al Femeilor.
2. Continuarea suportului în îmbunătățirea draftului procedurii de cooperare intersectorială în cazurile de violență în familie, prin susținerea pilotării mecanismului în 3 raioane, cu prestatorii de servicii responsabili de domeniu, în cadrul acordului de colaborare cu Centrul de Drept al Femeilor.
3. Continuarea suportului proiectului "Consolidarea capacităților reprezentanților sectorului justiției în aplicarea legislației în domeniul violenței" implementat de Centrul de Drept al Femeilor, în colaborare cu CIPAL.

4. Realizarea cu suportul La Strada și al Suediei evaluarea rapidă “Nevoile femeilor afectate de violență în familie, violență în bază de gen și răspunsul sistemic la cazurile de violență în familie în contextul crizei Covid-19”
5. Suport în realizarea evaluării intermediare externe a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023, în cadrul acordului de colaborare cu Centrul de Drept al Femeilor.
6. Suport în consolidarea cunoștințelor reprezentanților MSMPS din domeniu, în asigurarea calității datelor administrative privind violența domestică, colectate prin Chestionarul Statistic Annual no. 9 “Violența Domestică” și în elaborarea raportului de analiză a datelor "Violența Domestică, 2019".
7. Susținerea răspunsului național la situația epidemiologică COVID-19, prin următoarele acțiuni:
 - UN Women cu suportul Suediei în colaborare cu UNFPA în Moldova au oferit un lot de produse de primă necesitate pentru aproximativ 250 de femei victime și supraviețuitoare ale violenței, inclusiv cu copii mici, care sunt beneficiarele ale centrelor de asistență din țară. De asemenea, au fost oferite produse de protecție lucrătorilor din cadrul a 15 centre de plasament, asociații obștești și instituții publice din diferite regiuni ale țării.
 - Oferirea a 28 000 de costume de protecție UN Women Moldova pentru cei 3 279 de persoane care activează în domeniul asistenței sociale cu suportul financiar al Suediei;
 - Susținerea a 6 organizații din domeniu în a presta servicii de suport (consiliere psihologică, juridică online, etc) pe o durată de 4 luni în perioada de COVID, pentru femeile afectate de violență, femeile migrante în situații de risc, femeile cu dizabilități, femeile cu copii cu dizabilități din diferite regiuni ale țării. Ca rezultat, mai mult de 570 femei și fete, inclusiv de pe malul stâng al Nistrului, dintre care 353 femei/fete afectate de violență, supraviețuitoare ale violenței, 156 femei migrante, 42 femei cu dizabilități, 28 femei cu copii cu dizabilități și 2 bărbați, 54 copii au beneficiat de suport și consiliere necesară.
8. Implementarea unui program de mentorat pentru OSC-urile din Moldova active în domeniul eliminării violenței împotriva fetelor și Femeilor și pentru femeile supraviețuitoare în Moldova în domeniul egalității de gen, crearea rețelelor locale de susținere a Femeilor victim ale violenței și pregătirea participanților pentru crearea primei rețele de supraviețuitoare în Moldova în baza modelului românesc dezvoltat și implementat de către ALEG România cu genericul ȘiEuReușesc
9. Implementarea unui program de mentorat pentru femeile afectate de HIV în Republica Moldova în vederea abilitării economice, sociale ale acestora, precum și sesiuni de informare cu privire la fomele violenței în bază de gen, servicii accesibile și informare amplă despre COVID-19.
10. Analiza din perspectiva de gen a Planului Național de Acțiuni în domeniul prevenirii HIV/SIDA (draft) și livrarea a instruirilor tematice la acest subiect pentru prestatorii de servicii în domeniu și beneficiarii direcți a serviciilor vizate. Inițiativa a fost implementată cu suportul UNAIDS Moldova și finanțat de fondurile regionale UBRAF.

○ **UNDP** – proiectul „Combaterea violenței împotriva femeilor în Republica Moldova: explorând și învățând din soluțiile locale³”, finanțat de Guvernului Koreei. Pe parcursul anului 2020 cu suportul proiectului un nou centru de plasament pentru victimele violenței în familie a fost deschis în UTAGăgăuzia, satul Chirsova.

Obiective:

- Acordarea susținerii în vederea elaborării, într-o manieră participativă, a unui plan de acțiuni, la nivel local, în domeniul violenței în bază de gen, cu scopul prevenirii și oferirii unui răspuns prompt și aliniat la politicile naționale din Republica Moldova;
- Acordarea susținerii în vederea dezvoltării mecanismelor de referire sectoriale, care includ proceduri standard de operare pentru poliția comunitară, autoritățile locale și furnizorii locali de servicii sociale în cazurile de violență în bază de gen și care descriu rolurile fiecăruia, asigurând o coordonare și o abordare comună;
- Implementarea, evaluarea și estimarea costurilor mecanismelor de referire și a planului de acțiuni pentru a susține replicarea și extinderea acestora;
- Consolidarea capacității instituțiilor locale prestatoare de servicii de a pune în aplicare serviciile prestate pentru victimele violenței în bază de gen: consolidarea sistemelor de prestare a serviciilor din domeniul sănătății și consiliere juridică și psihologică;
- Sensibilizarea publicului pentru a susține prevenirea și raportarea cazurilor de violență în bază de gen.

3. **Prevenire.**

Activitățile de prevenire a fenomenului de violență față de femei și violență în familie reprezintă un element important a politicilor de contracarare a acestor fenomene. Dimensiunile de intervenție în domeniul de prevenire vizează:

- Eliminarea stereotipurilor și prejudecăților privind fenomenul violenței față de femei/în familie prin informare, sensibilizare și încurajarea raportării cazurilor de violență;
- Dezvoltarea și consolidarea competențelor profesionale ale resurselor umane în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie în baza unei viziuni comune la nivel de stat privind instruirea inițială și continuă a tuturor profesioniștilor implicați în prevenirea și combaterea fenomenului;
- Creșterea eficacității activităților de prevenire prin intervenția timpurie a profesioniștilor și promovarea comportamentelor non-violente în relațiile interpersonale;

³ <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/projects/addressing-violence-against-women-exploring-and-learning.html>

- Consolidarea sistemului educațional în vederea asigurării educației tinerei generații prin prisma valorilor egalității între femei și bărbați și culturii de comunicare interpersonală non-violentă.

a. Domeniul educațional

MECC este parte componentă a mecanismului intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 270 din 08 aprilie 2014). În conformitate cu această hotărâre, autoritățile și instituțiile cu competențe în protecția drepturilor copilului, de la toate nivelurile, au obligația să coopereze în vederea prevenirii tuturor formelor de violență față de copii și să reacționeze prompt la orice semn suspect de violență față de copil. MECC consideră că toți copiii au dreptul la respect pentru demnitatea lor umană și integritatea fizică. Pornind de la acest deziderat, personalul de conducere și didactic din educație identifică și raportează semestrial cazurile de violență asupra copilului. Ministerul apreciază faptul că profesorii, părinții și elevii au un grad mai mare de conștientizare a violenței și raportează cazurile de abuz față de copil și de bullying care au loc în diferite medii și contexte de viață și de activitate ale copilului. Potrivit celui mai recent raport al Ministerului, în perioada septembrie-decembrie 2020, angajații din educație au identificat 3586 de cazuri suspecte de abuz fizic, emoțional, neglijare, exploatare prin muncă, hărțuire sexuală și bullying. Peste 50% din numărul total de cazuri de abuz asupra copilului în școală sunt raportate de către cadre didactice. Drept răspuns la aceste date, Ministerul continuă să încurajeze atât personalul didactic, cât și elevii și părinții/tutorii acestora să sesizeze organele competente despre cazurile de violență asupra copilului și să asigure fiecărui copil un mediu prietenos, respectuos și protectiv, conform procedurilor și metodologiilor care reglementează activitatea instituției de învățământ în prevenirea și intervenția în cazurile de violență față de copil oriunde s-ar întâmpla acestea – familie, comunitate, instituție.

În scopul prevenirii violenței, cazurilor de abuz față de copii și altor pericole ce pot apare la utilizarea Internetului, în anul 2020, cu suportul CI „La Strada” au fost organizate și desfășurate sesiuni de formare pentru cadre didactice din învățământul primar, gimnazial și liceal. De asemenea, anual, în luna februarie este marcată Ziua Internațională a Siguranței pe Internet. Pe parcursul unei săptămâni, în cadrul instituțiilor de învățământ sunt desfășurate diverse activități de informare pentru elevi, părinți și cadre didactice cu referire la siguranța copiilor pe Internet, promovarea utilizării într-un mod mai sigur și responsabil a tehnologiei on-line și a telefoanelor mobile de către elevi, precum și conștientizarea și educarea acestora asupra pericolelor navigării nesupravegheate pe internet (concursuri, seminare, mese rotunde etc.) pentru elevi, părinți și cadre didactice. Totodată, anual, în luna octombrie, este marcat Lunarul Securității Cibernetice. În cadrul lunarului, sunt desfășurate activități cu referire la educarea elevilor asupra pericolelor plasării pe internet a datelor cu caracter personal, importanța securizării datelor și informațiilor etc. protecția datelor personale, securitatea informației etc.

În același context, MECC, în colaborare cu UNICEF, Centrul de Arte Coliseum și Teatrul „Mihai Eminescu”, au lansat Campania „**Siguranța și securitatea copiilor în mediul online și offline**”. Inițiativa a cuprins două componente:

- 10 spectacole „Corp de Copil”, o piesă pe tema abuzului copiilor în mediul online și offline, urmate de o discuție moderată de specialiști
- 20 de spectacole pe tema bullying-ului/intimidării în școli, planificate a fi create de către parteneri în a doua parte a perioadei de implementare. Aceste spectacole vor fi urmate de de fiecare dată de o discuție moderată de specialiști

Au fost prezentate 7 spectacole. Vor fi reluate activitățile după anularea stării de urgență.

În colaborare cu Centrul Internațional „La Strada”, a fost desfășurat **Concursul pentru cadre didactice „Împreună, pentru un Internet mai bun”**. Au fost implicați în concurs 500 de copii din 13 localități din țară, elevi ai ciclului primar și 530 de copii din 16 localități din țară, elevi ai ciclului gimnazial. În total, au fost implicați în concurs copii din 36 instituții de învățământ. Din 39 dosare depuse, 18 dosare au fost depuse de cadre didactice din învățământul primar și 21 dosare au fost depuse de cadre didactice din învățământul gimnazial.

În vederea asigurării unui mediu sigur pentru elevi și cadre didactice au fost elaborate Reperele metodologice privind securitatea și siguranța online a elevilor în procesul educațional la distanță pentru instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal în anul de studii 2020-2021 (ordinul MECC nr. 1069 din 06.10.2020). Au fost organizate sesiuni de formare pentru implementarea eficientă a prevederilor documentului.

În parteneriat cu Centrul Internațional „La Strada”, au fost desfășurate **Ateliere de instruire a cadrelor didactice „Educație despre siguranța online, în procesul educațional”**, (17 ore de instruire pe diverse tematici privind siguranța online, comportamente și riscuri în mediul online, etc.).

Cu susținerea UNICEF și a Centrului Internațional „La Strada”, au fost elaborate și plasate pe portalul educatieonline.md - 12 video pentru lecțiile despre siguranța online la șase teme diferite (6 lecții în limba română și 6 lecții în limba rusă). Lecțiile video sunt concepute într-un format atractiv și prietenos copilului.

Pe parcursul anului 2020, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a continuat monitorizarea implementării actelor normative în vigoare referitor la prevenirea și protecția copilului față de violență în mediul școlar. În procesul de monitorizare, ministerul salută participarea activă a elevilor din învățământul gimnazial și liceal. Conform Planului anual de activități extracurriculare, MECC a organizat Turnamentul republican în domeniul drepturilor omului/ copilului la care au participat circa 1080 de elevi și circa 200 de cadre didactice care predau disciplina școlară *Educație pentru societate*, subiectul de bază referindu-se la respectarea dreptului la protecție față de violență în diferite medii de viață ale copiilor. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, în colaborare cu partenerii instituționali – Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC) și Centrul Național de Prevenire a Abuzului

față de Copii (CN PAC), pe parcursul anului 2020, au realizat mai multe activități de sensibilizare în scopul prevenirii și combaterii violenței față de copii:

- 1) Instruirii tematice pentru 54 psihologi din cadrul SAP-urilor la subiectul „Identificarea, evaluarea inițială și raportarea cazurilor suspecte de abuz față de copii în perioada de pandemie”;
- 2) Conferința națională cu tematica „Pledoarie pentru o educație parentală de calitate: provocări și perspective”, cu participarea internațională a experților din Estonia, România, Marea Britanie și Italia, precum și a peste 500 de profesioniști din țară;
- 3) Studiul-pilot „Cartografierea programelor de educație parentală furnizate în Republica Moldova”. Scopul studiului constă în cartografierea serviciilor și programelor de educație parentală furnizate în Republica Moldova, atât de sectorul public (instituții de învățământ, medicale etc), cât și cel privat (organizații neguvernamentale, societăți cu răspundere limitată);
- 4) Ateliere de formare pentru 980 de cadre didactice (educatori, profesori, învățători, psihologi școlari) din raioanele Anenii Noi, Rîșcani, Glodeni, Soroca, Călărași, Strășeni, Telenești, Orhei, Căușeni, Cantemir, Drochia, Fălești, Ștefan Vodă, Taraclia care au fost instruiți privind identificarea formelor de violență și utilizarea metodelor interactive pentru prevenirea violenței față de copil (Fir de nisip, Provocările lui Dragoș);
- 5) Instruiri privind implementarea mecanismului intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, la care au participat circa 300 de cadre de conducere din raioanele Anenii Noi, Călărași, Telenești, Ștefan Vodă;
- 6) Activități de sensibilizare prin diseminarea informațiilor de bază despre formele de violență și recunoașterea acestora, instituțiile și persoanele cărora se pot adresa în caz de pericol, au avut acces la informare - circa 10 000 de elevi și eleve de la toate treptele de școlaritate;
- 7) Activități de sensibilizare privind abuzul față de copii, semnele, metodele de prevenire și raportare a cazurilor suspecte sau confirmate de violență față de copii, în care au fost implicați circa 5550 de părinți;
- 8) Instruiri privind aplicarea Mecanismului intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, la care au participat 198 de metodiști și educatorii din IET.

În instituțiile de învățământ din republică, pe parcursul anului 2020, au fost realizate următoarele activități cu privire la prevenirea violenței în familie:

1) Învățământul primar și secundar general. În activitățile curriculare cu privire la prevenirea violenței în familie, societate, școală etc. au fost incluși toți elevii din sistemul de

învățământ primar și secundar general prin intermediul Curricula, atât la disciplinele obligatorii (**Dezvoltare personală** și **Educație pentru societate**), cât și în cadrul disciplinelor opționale (**Educație pentru echitate de gen și șanse egale**, **Educație pentru drepturile omului și cetățenia democratică**, **Relații armonioase în familie** și **Etica vieții de familie**), care includ în mod direct sau indirect conținuturi privind drepturile copilului, drepturile omului din aspectul prevenirii violenței, inclusiv și în familie.

Astfel, aria curriculară *Consiliere și dezvoltare personală* include disciplina obligatorie **Dezvoltare personală**, care se implementează a câte 1 oră săptămânal, în învățământul primar, gimnazial și liceal. Disciplina obligatorie **Dezvoltarea personală** este structurată în cinci module, unul din ele fiind *Identitatea personală și relaționarea armonioasă* care pune accent pe cunoașterea și acceptarea de sine; explorarea și autoevaluarea resurselor personale; familia ca valoare: responsabilități, roluri de gen, stereotipuri; comunicare asertivă, **non-conflictuală și non-violentă**; autoeducare și voluntariat etc, care include unități de conținut și cu referire la prevenirea violenței în familie, așa ca: *Cercul relațional al elevului*. Principii ale relaționării pozitive cu semenii, colegii de clasă, profesorii, familia; *Relațiile interpersonale și comportament prosocial*. Modalități de prevenire a etichetării și hărțuirii; *Conflictele: pro și contra*. Modalități de soluționare constructivă a conflictelor; *Emoții, comportamente și consecințe*. Importanța și rolul emoțiilor. Modalități de control și menținere a echilibrului emoțional; *Viața în familie: relații și rezultate pozitive*. Relații în familie. Condiții de manifestare. Strategii de depășire a dificultăților; *Factorii constructivi și distructivi ai unei relații*. Stop intimidarea; *Comportamentul tolerant și non-discriminatoriu în relații*; *Arta comunicării reale și virtuale*. Deschidere spre comunicare, beneficii; *Comportamentul asertiv, pasiv, agresiv*. Tipuri și forme de comunicare. Modalități de exprimare. Avantaje, dezavantaje; *Conflictele – cauze și reacții*. Aspecte pozitive și negative. Inevitabilitatea conflictelor. Metode de soluționare; *Relaționarea și acceptarea*. Diversitatea emoțiilor și sentimentelor: manifestare, acceptare/neacceptare, posibilități și limite; *Conflictul*. Responsabilitatea personală în managementul conflictelor. Strategii de negociere; *Valoarea familiei*. Familia ca mediu de viață. Comunicarea în familie și starea de siguranță. Posibilități de realizare în familie și cu susținerea membrilor familiei. Spiritul de solidaritate și ajutor reciproc. Responsabilități versus beneficii; *Familia*. Valori, tradiții, viziuni. Roluri și responsabilități de gen în familie – tradițional vs modern; *Semnele manipulării și abuzului în relație*. Manipulare. Forme ale manipulării. Abuzul. Forme ale abuzului. Consecințe. Strategii de prevenire.

O altă disciplină obligatorie este **Educația pentru societate** care contribuie explicit la realizarea idealului educațional prin valorificarea cadrului de referință european, constituit din 20 de competențe pentru o cultură democratică, considerate competențe specifice ale disciplinei, grupate convențional în 4 componente de bază, una din ele fiind **Valori**, care include și setul **Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului**, care se bazează pe convingerea generală că toate ființele umane au aceeași valoare, sunt egale în demnitate, au dreptul la același respect și la același set de drepturi umane și libertăți fundamentale și trebuie tratate corespunzător, incluzând unități de competență: **Demonstrarea abilităților de gestionare constructivă și nonviolentă a situațiilor conflictuale în diverse contexte**.

Reiterăm că, în lista disciplinelor opționale pentru ciclul gimnazial au fost incluse disciplinele *Educație pentru echitate de gen și șanse egale*, *Educație pentru drepturile omului și cetățenia democratică* (cl. V-IX), iar pentru ciclul liceal au fost incluse disciplinele *Relații armonioase în familie* și *Etica vieții de familie* care includ în mod direct sau indirect conținuturi privind prevenirea violenței, inclusiv și în familie.

2) Învățământul profesional tehnic. În învățământul profesional tehnic postsecundar se studiază cursuri cu referire la prevenirea și combaterea violenței împotriva copilului și violența față de femei la specialitatea Asistență socială (Curricula aprobată prin Ordinul MECC nr. 517 din 05.12.2017), calificările Pedagog social și Lucrător social.

3) Învățământul superior. În conformitate cu Planul-cadru pentru studii superioare (ciclul I - Licență, ciclul II - Master, studii integrate, ciclul III - Doctorat), aprobat prin Ordinul Ministrului Educației nr. 1045 din 29 octombrie 2015, toate instituțiile de învățământ superior cu profil pedagogic din țară, au inclus, la componenta de orientare socio-umanistă (U), cursuri cu referire la prevenirea și combaterea violenței împotriva copilului, cu statut opțional.

b. Consolidarea capacităților

Gestionarea eficientă a personalului dintr-un anumit sector se consideră doar primul pas în evaluarea complexă a domeniului și instituției coordonatoare. Angajarea oamenilor profesioniști este un început, pe când valoarea resurselor umane cu anii poate și trebuie să sporească.

Marea majoritate a tratatelor internaționale accentuează și prioritizează necesitatea și obligativitatea statului parte de a asigura activitățile de consolidare a capacităților profesioniștilor pe dimensiunea acoperită de tratat.

Un sistem modern de instruire este de o necesitate vitală în scopul dezvoltării și menținerii standardelor înalt profesionale ale conduitei și performanței cadrelor sale. De aceea, statele dezvoltate atribuie o parte considerabilă din bugetele lor pentru instruirea cadrelor/profesioniștilor proprii, pentru a abilita resursele umane să-și îndeplinească eficient și efectiv sarcinile care le revin.

Experiența țărilor europene cu democrații dezvoltate, precum și a celor care deja au trecut prin procesul de aderare la Uniunea Europeană demonstrează că un program eficient de dezvoltare profesională a resurselor umane din autoritățile publice contribuie la crearea unui corp de funcționari cu capacități înalte și motivare puternică privind realizarea obiectivelor. Aceasta duce la sporirea eficienței în activitatea cotidiană, ceea ce înseamnă și sporirea valorii resurselor umane din cadrul autorităților administrației publice.

Acest fapt este cu mult mai important pentru țările în tranziție, unde, în majoritatea sectoarelor societății, se produc reforme majore și unde cadrele sectorului public se confruntă cu multe și mari schimbări în perioade scurte de timp.

Planul de acțiuni (pentru perioada 2018-2020) pentru implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 acordă o atenție deosebită acestui compartiment, conținând în acest sens acțiuni de consolidare a

capacităților profesioniștilor din diferite domenii în contextul celor 4Piloni: Prevenire, Pedepsire, Protecție și Politici integrate.

Pe parcursul anului au beneficiat de instruire ca grup de profesioniști – poliția. A fost realizat un curs de Formare pentru Formatori care face parte din proiectul „Consolidarea capacității reprezentanților sectorului justiției în aplicarea eficientă a legislației privind violența în familie”, implementat de CDF în parteneriat cu CIPAL și susținut de UN Women Moldova și Suedia.

Un alt grup țintă al activităților de consolidare a capacităților au fost ofițeri de patrulare și ofițeri de sector. Instruirile acestora s-au fost realizat de Centrul de Drept al Femeilor, în baza Acordului de parteneriat cu IGP și în cooperare cu Inspectoratul Național de Securitate Publică al IGP și susținerea financiară a Suediei, Fundației OAK, Ambasadei Franței în Moldova, Secției Justiție Penală și Aplicare a Legii a Ambasadei Statelor Unite în Moldova.

Institutul Național al Justiției Seminarul cu susținerea Suediei și în colaborare cu Centrul de Drept al Femeilor a realizat o serie de activități de instruire pentru procurori și judecători asistenți judiciari, grefieri și consultanți ai procurorilor, privind ”Practica judiciară privind examinarea cauzelor de violență în familie”. Formatorii au abordat fenomenul din perspectivă psihologică, a legislației în domeniu, a modului de investigare a cazurilor, jurisprudența CtEDO privind violența în familie și nu în ultimul rând au fost analizate probleme ce apar la judecarea în instanță a infracțiunilor de violență în familie. Participanții au expus situații și viziuni din propria experiență, au fost dezbătute și discutate noi perspective și moduri de soluționare a cazurilor de violență în familie în conformitate cu cele mai bune practici europene.

Un alt grup de profesioniști care au beneficiat de activitățile de instruire a fost - Angajații Penitenciarului nr.17 - Rezina și nr.5 – Cahul. Administrația Națională a Penitenciarelor din Republica Moldova în parteneriat cu Centrul de Drept al Femeilor, Institutul pentru Familie și Inițiative Sociale a realizat instruirea online a colaboratorilor săi în cadrul proiectului „Sporirea accesului la justiție, asistență juridică și sprijin psihologic pentru femeile aflate în detenție”, sprijinit de Suedia. Instruirea online - „Femeile în detenție: drepturi și necesități speciale” a avut drept scop de a consolida cunoștințele și competențele angajaților în vederea asigurării respectării drepturilor femeilor private de libertate și a nevoilor lor speciale. Participanții au discutat despre factorii ce determină vulnerabilitatea angajaților sistemului penitenciar și modalitățile de gestionare a situațiilor deficitare în interacțiunea cu femeile aflate în detenție. Tot - odată, au fost familiarizați cu standardele și normele internaționale, în special cu Regulile de la Bangkok, adoptate în 2010 prin Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.

Bibliotecarii sunt oameni resursă în comunitățile unde activează. Implicarea lor în promovarea unor cauze sociale înseamnă dedicație și dorința de a schimba lucrurile în bine. Astfel Asociația Bibliotecarilor din Moldova în parteneriat cu Centrul de Drept al Femeilor și cu suportul Suediei au organizat în anul 2020 o serie de ateliere de informare pentru membrii asociației, la tema violenței în familie. Instruirile respective au avut drept scop să pregătească bibliotecarul ca actor comunitar în a ghida femeile victime ale violenței în familie către servicii și autorități competente.

c. Campanii informaționale și evenimente în contextul prevenirii și combaterii violenței în familie

Activități de informare desfășurate de Poliție

Pe parcursul a 12 luni ale anului 2020, Poliția a desfășurat **1333** activități de sensibilizare, printre care:

- **171** activități în cadrul Campaniilor de informare;
- **122** acțiuni de flash-mob;
- desfășurate **77** ateliere de lucru și mese rotunde;
- și **969** acțiuni informative cu grupurile țintă.

La subiectul de referință, pe parcursul anului 2020, Poliția a organizat și desfășurat **4264** activități comunitare, dintre care:

- **2020** întruniri cu cetățenii;
- **452** întruniri cu tineretul studențesc;
- desfășurate **945** lecții în instituțiile de învățământ;
- organizate **735** întruniri în colectivele de muncă;
- și **122** întruniri în cadrul Consiliilor de siguranță comunitară.

În acest sens, au fost informați peste **629777** cetățeni și distribuite **491245** materiale informative.

Activitățile desfășurate au fost mediatizate în cadrul a **375** comunicate de informare în sursele mass-media, dintre care:

- **323** pe paginile web/Facebook ale Inspectoratelor de poliție,
- **27** în revistele și publicațiile locale;
- **14** la posturile radio național și local;
- și **11** în cadrul diferitor emisiuni la posturile de televiziune.

Activitățile vizate au avut drept scop sporirea nivelului de educare antiinfracțională a comunității, creșterea gradului de informare, percepere și siguranță, precum și descurajarea comportamentului violent, ghidându-ne de principiul „Un cetățean informat – un cetățean protejat”.

Inspectoratul național de securitate publică al Inspectoratului General al Poliției **activități de prevenire primară**

Activități de sensibilizare desfășurate					71	71	122	167	174	369	353	12659	1333
Reflectări în mass-media					50	141	165	454	539	653	712	380	375
Lecții în instituții de învățământ					2434	3110	3317	2745	2815	8282	7804	2332	945
Întruniri cu cetățenii					4617	2916	2887	4561	5956	18780	9182	4628	2020
Întruniri cu tineretul studențesc					1418	1567	3082	2341	2341	4734	5518	1877	452
Întruniri în consilii siguranță comunitară												82	122

Campania 16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen

Campania ”16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, este o campanie internațională care are loc în fiecare an, în perioada 25 noiembrie (Ziua internațională pentru eliminarea violenței împotriva femeilor) - 10 decembrie (Ziua Drepturilor Omului).

Scopul general al Campaniei reprezintă prevenirea și combaterea violenței în bază de gen prin creșterea gradului de conștientizare a violenței drept încălcare a drepturilor omului. Totodată, Campania își propune ca scop informarea și sensibilizarea publicului, familiarizarea acestuia cu fenomenul violenței împotriva femeilor și evidențierea efectelor grave pe care le are violența asupra femeii, în mod special, și a familiei în general.

În anul 2020, campania la nivel internațional și-a propus următorul slogan: Colorează lumea în oranj: Finanțează, Reacționează, Prevină, Colectează (Orange the World: Fund, Respond, Prevent, Collect!). Astfel organismele internaționale apelează către statele lumii și le solicită întreprinderea acțiunilor:

FINANȚEAZĂ

☐ Prioritizarea finanțării unui pachet minim de servicii esențiale care ar include prevenirea violenței în bază de gen, prevăzute în pachetele de stimulare fiscală în contextul COVID-19.

☐ Accesibilizarea finanțării organizațiilor pentru drepturile femeilor, care lucrează la granița dintre COVID- 19 și violența în bază de gen.

☐ Prioritizarea finanțării prevenirii violenței în bază de gen și răspunsului din Planul Global privind Răspunsul Umanitar în contextul COVID-19 și evaluarea impactului socio-economic al pandemiei.

PREVINĂ

☐ Declararea politicii naționale „Toleranță Zero pentru violența în bază de gen”, cu un plan concret de acțiuni.

☐ Lansarea unei campanii de mobilizare socială privind schimbările de comportament, în contextul COVID-19 (concentrarea atenției asupra schimbării normelor sociale, masculinitatea pozitivă și violența împotriva femeilor și fetelor, asistența victimelor care se confruntă cu mai multe tipuri de discriminare).

RĂSPUNDE

☐ Întreprinderea măsurilor explicite în așa fel încât serviciile oferite supraviețuitoarelor violenței să rămână esențiale în contextul COVID-19, inclusiv asigurarea unui răspuns adecvat din partea organelor de drept.

☐ Menținerea tendinței de dezvoltarea și investiții în serviciile esențiale în regiunile unde acestea încă nu sunt prezente.

COLECTEAZĂ

☐ Colectarea datelor pentru îmbunătățirea programelor și serviciilor acordate victimelor violenței (întotdeauna asigurând standarde axate pe supraviețuitoarele violenței și principiile de etică).

Reieșind din cele expuse scopul specific al Campaniei pentru anul 2020 a constat în:

- Onoarea și recunoașterea organizațiilor de femei și abilitățile de leadership ale acestora.

- „Nimeni nu va fi lăsat/ă în urmă”: aplicarea unei abordări bazate pe drepturile omului și axarea atenției pe cele mai dezavantajate grupuri sociale de femei și fete, în vederea prevenirii și eliminării violenței împotriva acestora.

- Axarea atenției pe supraviețuitoarele violenței în familie: o atitudine respectuoasă față de istoriile supraviețuitoarelor violenței și abordarea acestora numai cu consimțământul victimelor și în condițiile stabilite cu ele.

- Abordarea multisectorială: atât între instituțiile statului abilitate cu competențe de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie cât și cu societatea civilă pe domeniul de referință, membrii societății/comunităților. Fiecare membru/membră a/al societății joacă un rol important în prevenirea și eliminarea violenței împotriva femeilor și fetelor și cu toții trebuie să lucrăm împreună în diverse sfere de activitate în vederea eliminării violenței împotriva femeilor și fetelor.

- Principiul transformativ: promovarea examinării critice a rolurilor de gen, a practicilor și normelor stereotipe, totodată creând sau consolidând norme de gen echitabile și dinamică pentru schimbări fundamentale și durabile pentru femei și fete.

- Promovarea tinerelor feministe: în timp ce lumea revizuite progresul obținut de-a lungul a 25 de ani de la adoptarea Platformei pentru Acțiune de la Beijing, a venit timpul să creăm platforme pentru etalarea vocilor feministelor aparținând tinerei generații, care-și crează viitorul acum.

- Culoarea oranj continuă să fie instrumentul-cheie în unirea tuturor activităților, clădirile și monumentele fiind iluminate și decorate cu oranj în vederea axării atenției asupra acestei inițiative în toată lumea.

La nivel național, Campania a preluat sloganul ONU, cu organizarea și desfășurarea evenimentelor atât în plan național cât și local.

Campania a debutat prin mai multe evenimente de deschidere organizate de societatea civilă și partenerii de dezvoltare (plasarea spoturilor sociale de sensibilizare pe rețelele de socializare, iluminarea clădirilor publice în culoarea portocalie în Chișinău și în locațiile rurale, discuții publice/evenimente destinate publicului larg, consolidarea capacităților profesioniștilor, derularea spoturilor video la TV și pe rețelele sociale, organizarea flashmoburilor online - #112raporteazăviolența, organizarea webinarilor, elaborarea/publicarea/distribuirea materialelor informative destinate victimelor violenței în familie, concursuri de desen și eseuri).

Tipologia evenimentelor din cadrul Campaniei la nivel local a inclus: activități de sensibilizare – flash moburi, lecții publice, discuții/webinare, seminare de instruire, inaugurarea noului centru pentru supraviețuitoare în Găgăuzia, activități de sensibilizare și informare pentru deținuți/deținute realizate în cadrul penitenciarelor din țară.

Ministerul Sănătății, Muncii, Protecției Sociale: a organizat două lecții publice în format online cu instituțiile de învățământ superioare, funcționarii publici au participat la mese rotunde, după caz la emisiuni radio și TV, a susținut logistic desfășurarea activităților de sensibilizare și informare a persoanelor în etate de către două asociații obștești (AO „Ecologie pentru Sănătate”, AO “Casa Părintească) din cadrul Programului de Granturi mici, ediția 2020, dedicat susținerii și promovării îmbătrânirii active în Republica Moldova. O activitate publică adresată tinerilor a fost și dialogul de politici (format online) organizat de absolvenții programului Challenger, în colaborare cu Cancelaria de Stat a Republicii Moldova la data de 01 decembrie 2020, unde autoritățile administrației publice centrale și locale au avut posibilitatea și oportunitatea de a reflecta asupra publicației Manifestul Tinerilor 2019-2020, care abordează principalele probleme

ale tinerilor din Republica Moldova și propune un set de 5 propuneri de politici publice, printre care se regăsește și prevenirea și combaterea violenței în familie.

În perioada campaniei, s-au realizat mai multe instruirii ale profesioniștilor ca exemplu pentru ofițeri de patrulare și ofițeri de sector privind cele mai bune practici de răspuns al poliției la cazurile de violență în familie, pentru procurori și judecători, ombaterea cazurilor de violență în familie.

Începând cu 25 noiembrie – 10 decembrie 2020, în incinta Ministerului Afacerilor Interne, s-a desfășurat expoziția de fotografii cu genericul „Femeia MAI – garant al păcii și securității”, organizată de Subdiviziunile MAI în parteneriat cu UN Women, prin intermediul căruia au fost prezentate fotografii cu femeile din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

Lansată la 05 noiembrie 2020, s-a desfășurat campania reflectată pe rețelele de socializare „Dragă deputat(ă), ascultă-mă și pe mine!” organizată de Centrul de Drept al Femeilor cu suportul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională, prin care victimele, sub anonim au transmis istoriile sale de violență, după care aceste istorii au ajuns la toți cei 101 deputați din parlament, pentru a aduce subiectul violenței pe agenda publică și a combate fenomenul nociv.

O altă activitate importantă a fost dialogul public Orange Alert - Pandemia nu a oprit violența în bază de gen, organizat pe 07 decembrie 2020 de PNUD, Suedia și Executivul UTA Găgăuzia în format mixt, online și în UTA Găgăuzia. Evenimentul a întrunit reprezentanți ai organizațiilor internaționale și ai asociațiilor obștești, profesioniști din domeniul prevenirii violenței în bază de gen. Cei peste 70 de participanți au discutat despre problemele existente și despre eforturile depuse pentru a reduce violența împotriva femeilor. Evenimentul s-a desfășurat în incinta primului centru din regiune de asistență pentru victimele violenței, care a fost inaugurat în aceeași zi. În perioada menționată, au fost organizate 3 campanii locale în satul Chirsova din UTA Găgăuzia, ca parte a campaniei naționale ”16 zile de activism împotriva violenței”. În anii 2018-2019 a fost organizat un spectacol și pus în scenă de 3 ori, în localitatea Chirsova, în incinta teatrului din orașul Taraclia și în incinta Filarmonicii din Chișinău. În total, spectacolul a fost vizionat de un număr de 800 de oameni.

Un alt eveniment de augur național realizat în cadrul Campaniei ”16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”, a fost organizat de UN Women și Guvernul Suediei - dezbateri pe subiectul egalității de gen la o cafea: ”Promovarea egalității de gen pentru prevenirea violenței de gen: o responsabilitate comună”. Evenimentul s-a bazat pe discuții profunde despre soluții și povești de succes pentru depășirea provocărilor menționate mai sus. Reunind oficiali guvernamentali, reprezentanți ai organizațiilor internaționale, misiuni diplomatice, activiști ai societății civile și experți s-a discutat: despre instrumentele existente și alte posibile instrumente eficiente în combaterea stereotipurilor de gen și, prevenirea violenței împotriva femeilor și fetelor; dacă există și care este rolul bărbaților în acest proces; disponibilitatea și calitatea serviciilor destinate victimelor și supraviețuitorilor violenței domestice, în special în luând în considerație impactul pandemiei COVID-19 asupra societății. Finalitatea acestor dezbateri s-a încheiat cu inaugurarea picturii murale de pe zidul RTEC din str. Columna, mun. Chișinău. Pe pereții gardului RTEC a fost realizată o pictură murală de aproape 700 m2 dedicată solidarității în combaterea violenței împotriva femeilor. Inițiativa a fost pusă în aplicare în perioada campaniei și desfășurată de organizația publică „Urban Familia Spirit” în colaborare cu Autoritatea de Transport Electric Chișinău (RTEC) și Primăria Chișinău, cu suportul logistic al UNWomen și cel financiar oferit de Guvernul Suediei. Astfel începând cu 25 noiembrie, când a fost lansată campania „16 zile de activism împotriva violenței de gen”,

echipa „Familia spiritului urban” condusă de Inna Jeleascova aka artist iZZY iZVNE și împreună cu echipa White Tigers Crew din regiunea transnistreană, au lucrat la pictura peretelui RTEC cu imaginile legate de egalitatea de gen și eliminarea violenței împotriva femeilor și fetelor. Magia vizualizării picturii prin iluminarea peretelui pe timp de noapte a fost asigurat de Regia Transport Electric Chișinău (RTEC).

În continuarea experienței din capitală pe perioada campaniei UNWomen a susținut implicarea tinerilor în activități de artă creativă pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la fenomen și a implica tinerii să facă parte din schimbare. Astfel în perioada 3-15 decembrie 2020 au fost organizate 5 ateliere de graffiti la Chișinău, Cahul, Ungheni, Comrat și Leova și create 3 picturi profesionale dedicate eliminării violenței de gen în timpul campaniei.

În vederea eliminării tuturor formelor de violență împotriva femeilor, sensibilizării opiniei publice cu privire la cadrul legal-normativ existent în prevenirea și combaterea violenței în familie, asigurarea protecției victimelor, precum și mobilizării autorităților centrale și locale și a comunității de a participa activ la prevenirea și combaterea acestui flagel, în cadrul „Campaniei 16 zile de acțiuni împotriva violenței în bază de gen” au fost realizate de asemenea următoarele activități pe domeniul de referință atât la nivel național cât și local, precum:

- Participarea la briefing-uri de presă, emisiuni TV dedicate demarării campaniei;
- Organizarea de către diferite APC și APL a Flashmob-urilor online de sensibilizare a publicului referitor la fenomenul violenței în bază de gen;
- Repartizarea pliantelor informative pe domeniu;
- Organizarea expozițiilor de lucrări de artă;
- Implicarea și sensibilizarea sectorului privat privind rolul acestora în contextul prevenirii violenței pe bază de gen
- Sesiune de informare pentru bibliotecari și a tinerilor prin platforma Social Hub „Cum pot susține o victimă a violenței în familie”
- Abordarea tematicii respective la orele de dirigenție în instituțiile de învățământ pentru a-i familiariza pe copii despre cadrul legal relevant, posibilele sancțiuni în caz de încălcare a legii, aspecte ce îi pot proteja de consecințe fizice sau juridice nedorite.
- Organizarea Concursului de eseuri/gazete de perete în instituțiile de învățământ cu tema „Eu pot opri violența în baza de gen,,

Campania Denim Day Moldova, conturând portretele eroilor din linia întâi devotați cauzei victimelor violenței sexuale. Pe parcursul ultimilor 28 de ani, în ultima zi de miercuri a lunii aprilie, milioane de oameni din întreaga lume au purtat blugi în semn de solidaritate cu victimele violenței sexuale. În anul 2020, echipa La Strada Moldova a ales să marcheze „Ziua blugilor” altfel decât a făcut-o începând cu 2018, de când a lansat campania Denim Day Moldova.

Provocările simțite pe timpul carantinei și felul în care organele de drept reacționează la ele au influențat decizia de a scoate în prim plan oamenii onorabili din sistemul de drept, devotați pentru cauza victimelor violenței sexuale. Astfel Denim Day Moldova a fost despre polițiști, ofițeri de urmărire penală și procurori. Campania a fost dedicată profesioniștilor care au reușit să-și păstreze curajul, perseverența și empatia în restabilirea drepturilor victimelor violenței sexuale, în orice circumstanțe. Denim Day Moldova 2020 a fost dedicat tuturor reprezentanților organelor de drept care tratează corect, echidistant și cu maximă perseverență fiecare caz de violență sexuală împotriva femeilor și fetelor.

Istoria „Denim Day” a început în anul 1992, în Italia, când un judecător al Curții Supreme de Justiție a decis să anuleze condamnarea făptuitorului pe un caz de viol, argumentând că, din motiv că victima purta blugi strâmți, aceasta ar fi trebuit să-l ajute pe violator să-i scoată blugii. În opinia instanței, acest fapt ar fi însemnat consimțământul victimei. A doua zi, femeile din Parlamentul italian au venit la serviciu purtând blugi, contrar protocolului vestimentar, în semn de solidaritate cu victima. Din acel an, Denim Day se marchează în numeroase state din Europa și SUA în ultima zi de miercuri a lunii aprilie, ca simbol de protest împotriva atitudinilor eronate față de infracțiunile sexuale.

„Dragă deputat(ă), ascultă-mă și pe mine”: Centrul de Drept al Femeilor cu susținerea Suediei, a lansat campania respectivă și a îndemnat la acțiune împotriva violenței față de femei și a violenței în familie. Campania și-a propus să sensibilizeze publicul despre gravitatea fenomenului, să îndemne persoanele apropiate victimelor să le susțină, să încurajeze victimele să solicite ajutor, dar și să readucă subiectul violenței față de femei și a violenței în familie pe agenda autorităților.

O parte importantă a campaniei a fost adresată autorităților, în special, deputaților Parlamentului RM, pentru a le atrage atenția asupra provocărilor cu care se confruntă victimele violenței față de femei și ale violenței în familie și a-i atenționa asupra necesității de a soluționa aceste provocări, inclusiv, prin asigurarea alinierii cadrului legislativ la standarde internaționale și cele mai bune practici în domeniu.

În acest scop, victimele violenței, persoanele lor apropiate, dar și persoanele care nu pot rămâne indiferente față de cazurile de violență față de femei și violență în familie au fost îndemnate să vorbească despre fenomen. Poveștile, mărturiile și opiniile adresate deputaților trimise către CDF în scris, în format video, audio sau chiar prin poștă, au fost colectate și publicate pe [pagina CDF](#) pentru sensibilizarea opiniei publice (cu respectarea confidențialității și păstrarea anonimatului), iar la încheierea campaniei, întregul set de scrisori, a ajuns în cutiile poștale ale deputaților.

Coaliția Națională „Viața fără Violență în familie” în săptămâna Tinerilor pentru Pace, Coaliția Națională se aliniază campaniei WAVE STEP UP.

WAVE NETWORK este singura rețea europeană axată exclusiv pe eliminarea violenței împotriva femeilor și a copiilor. Rețeaua, înființată în 1994 ca rețea informală, iar începând cu 2014 ca și o entitate juridică, cuprinde peste **100 de organizații din 46 de țări europene** și urmărește să promoveze drepturile omului în general și să prevină violența împotriva femeilor și a copiilor. Rețeaua WAVE promovează egalitatea de gen prin eliminarea tuturor formelor de violență față de femei.

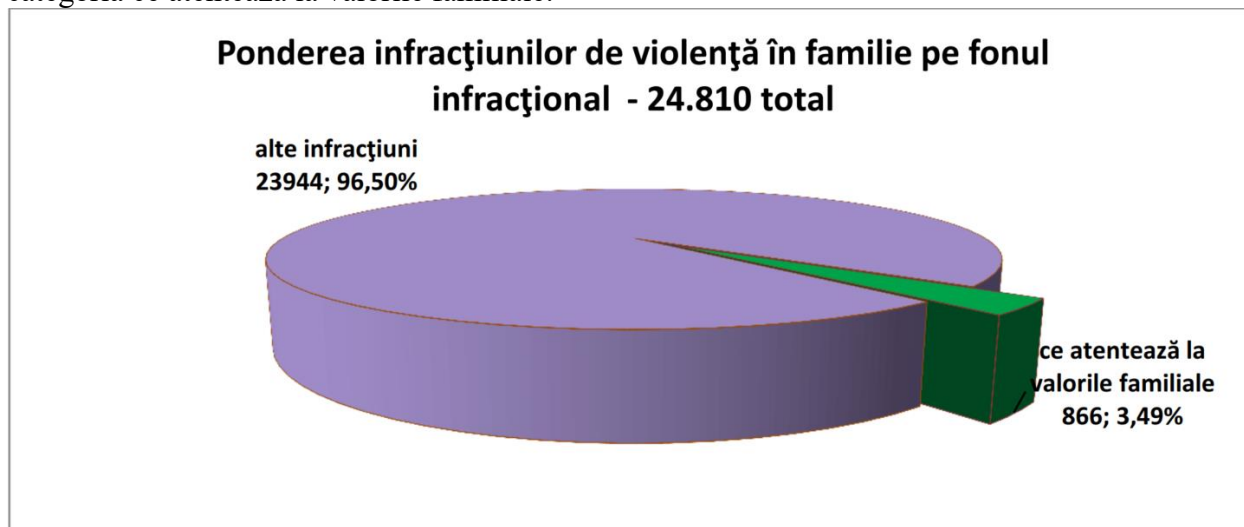
În perioada 21-25 septembrie 2020, în țările europene a fost marcată săptămâna Tinerilor pentru Pace, inițiată de rețeaua Wave prin intermediul campaniei Step UP. În acest an, inițiativa a fost dedicată Convenției de la Istanbul, în contextul în care Turcia și Polonia recent și-au anunțat retragerea din Convenție.

La unison cu țările europene, Republica Moldova, prin intermediul Coaliției Naționale, a participat la campania de sensibilizare prin crearea și distribuirea mai multor mesaje legate de importanței ratificării Convenției privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul).

4. Urmărirea în justiție a actelor de violență în familie.

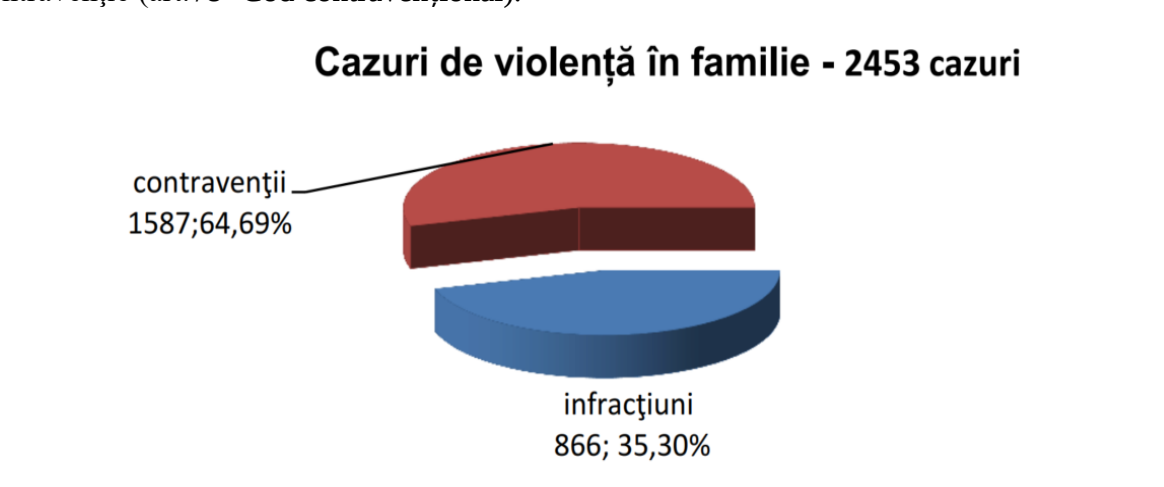
Activitatea Poliției

Pe parcursul anului 2020 comparat, **866/969 -10,63%** infracțiuni s-au referit la categoria celor ce atentează la valorile familiei, constituind 3,49% din numărul total de infracțiuni (**24810**). Dinamica infracțională în comparație cu numărul infracțiunilor săvârșite la categoria ce atentează la valorile familiale.

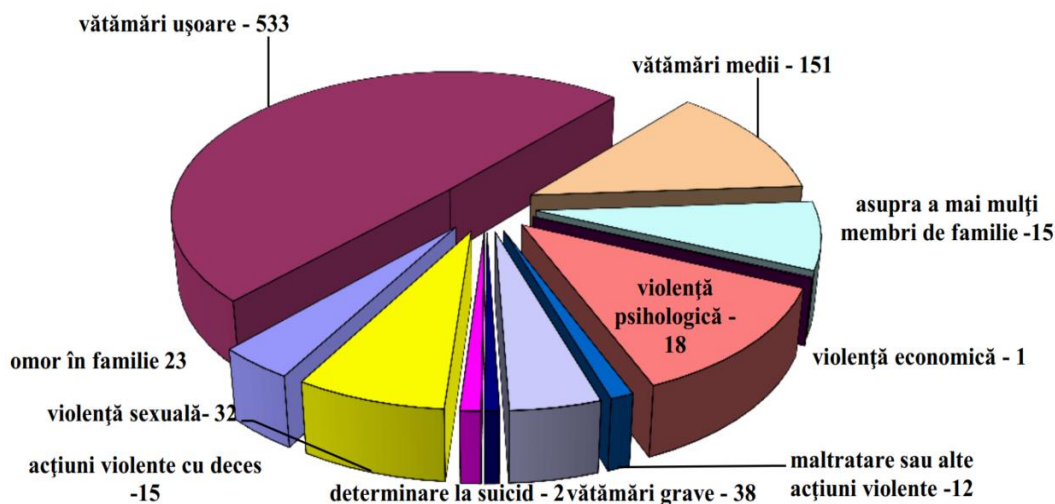
Cu referire la categoria ce atentează la valorile familiale se constată că în anul 2020 au fost constatate **2453/2597 sau -5.54%** cazuri de violență în familie, dintre care:

- **866/969 -10.63%** cazuri, au întrunit elementele constitutive ale componenței de infracțiune;
- iar **1587/1589 -0.13%** cazuri, au întrunit elementele constitutive ale componenței de contravenție (art.78¹ Cod contravențional).

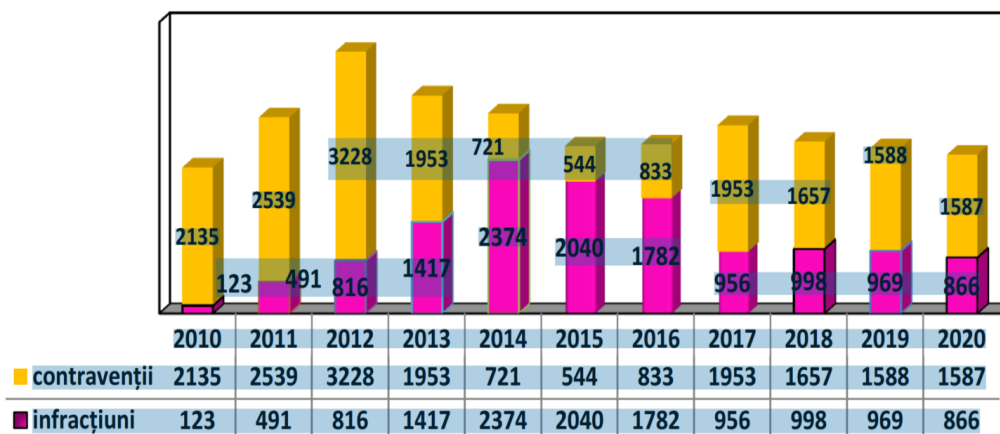

În funcție de calificarea juridică a faptei, în sfera relațiilor familiale au fost comise **866/969**; infracțiuni, printre care **23/29** omoruri (art. 145 Cod penal), **811/871**; infracțiuni ce vizează violența în familie (art. 201¹ Cod penal), **30/38**; violuri (art. 171 Cod penal).

Dinamica infracțiunilor ce atentează la valorile familiale:

Evoluția fenomenului de violență în familie, pentru anii 2010 – 2020

După clasificarea infracțiunilor săvârșite în cadrul relațiilor familiale este de menționat că:

- potrivit alin. (1) lit. a) art. 201¹ Cod penal (*maltratare, alte acțiuni violente, soldate cu vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății*) au fost înregistrate **533** infracțiuni.

- potrivit alin.(1) lit. b) art. 201¹ Cod penal (*violența psihologică și anume izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei, au fost înregistrate 18 cazuri și 1 caz de violență exprimată prin privarea victimei de mijloace economice, inclusiv lipsirea de mijloace de existență primară, neglijare.*

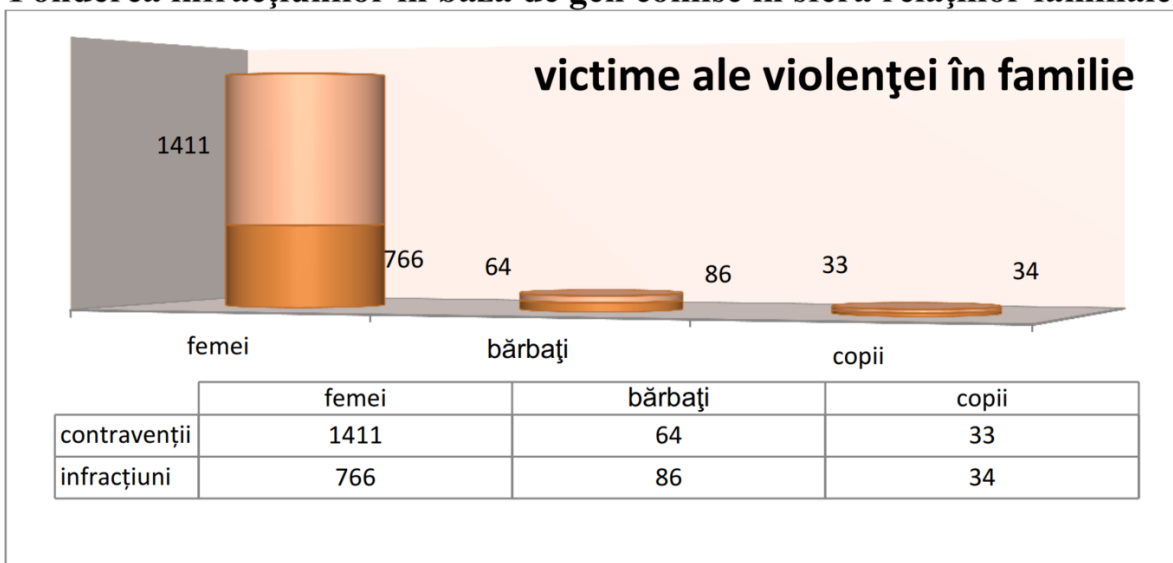
De asemenea pentru aplicarea violenței asupra a doi sau a mai multor membri ai familiei alin. (2) lit.a) art. 201¹ Cod penal, fiind înregistrate **15** cazuri și **12** cazuri de violență în familie săvârșite în legătură cu eliberarea ordonanței de protecție alin. (2) lit.b).

Totodată, **151** cazuri au fost calificate în baza elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de alin.(2) lit.c) art.201¹ Cod penal (*vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății*).

În ceea ce privește provocarea vătămărilor grave au fost înregistrate **38** de cazuri în baza elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de alin.(3) lit. a) art.201¹ Cod penal, **2** cazuri de violență în familie prin determinarea victimei la sinucidere sau la tentativă de sinucidere alin.(3) lit.b). La fel, **15** cazuri de violență în familie s-au soldat cu decesul victimelor, urmare vătămărilor corporale incompatibile cu viața.

Analiza infracțiunilor în baza de gen comise în sfera relațiilor familiale, denotă faptul că, urmare acțiunilor violente comise de către agresori în cadrul familiei, victime au devenit **766** femei; femei cu copii **158**, victime copii **34**, victime bărbați – **86**, iar agresorii fiind **786** bărbați și **111** femei. După aspectul contravențional al fenomenului violență în familie, constatăm că victime au devenit **1.411** femei; **33** copii; și **64** bărbați, iar agresori fiind **1503** bărbați; **70** femei și un minor.

Ponderea infracțiunilor în baza de gen comise în sfera relațiilor familiale:

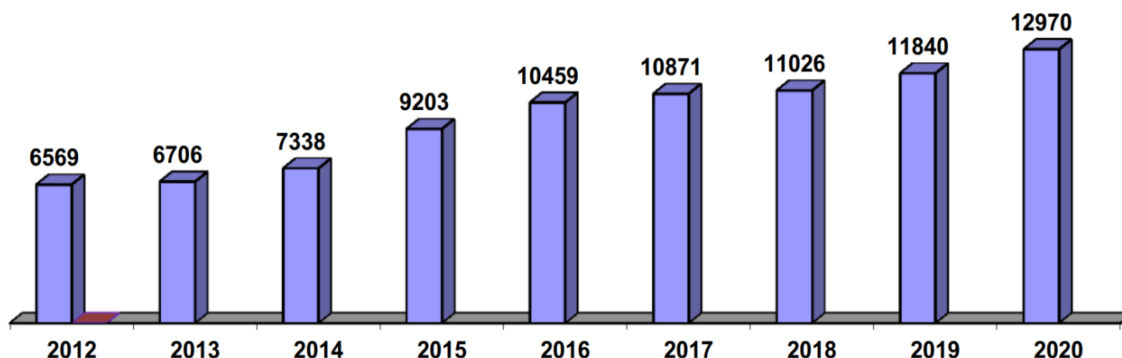

În aspect de măsură coercitivă, pe parcursul anului 2020, în baza a **1.587** cauze contravenționale, în privința a:

- **53 contravenienți** a fost aplicat arestul contravențional;
- **377 contravenienți** a fost aplicată munca neremunerată în folosul comunității;
- **1.162 cauze** contravenționale se află în proces de examinare;
- **o cauză** contravențională a fost clasată.

Cu referire la raportarea cazurilor suspecte de comitere a violenței în familie, se contată că, pe parcursul anului 2020, Poliția a înregistrat **12.970** adresări referitoare la alte informații cu privire la infracțiuni și incidente, ce vizează conflictele în cadrul relațiilor familiale, din ele **1408** cazuri au fost autosesizări ale ofițerului de sector.

Dinamica adresărilor despre cazurile de violență în familie, pe parcursul anilor 2012 - 2020:

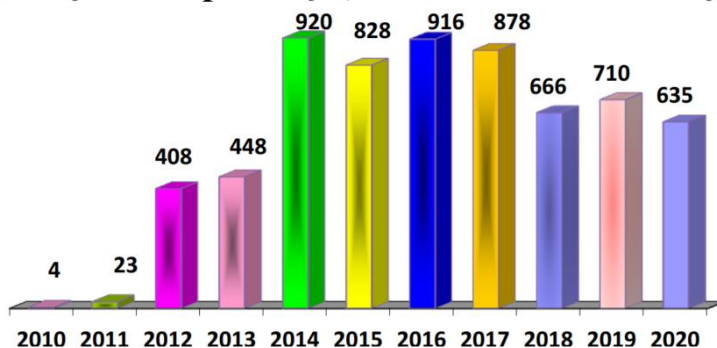
Urmare, acțiunilor organului de urmărire penală, agenților constatatori, întreprinse în cadrul acumulării probatoriului se constată că:

- **1012** cazuri au fost examinate prin prisma art.274 Cod de procedură penală, prin ordonanța procurorului fiind dispusă inițierea a **117** proceduri contravenționale;
- pentru alte **811** cazuri a fost inițiată procedura penală în baza elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzută de art. 201¹ (*Violența în familie*) Cod penal;
- în cazul a **97** sesizări a fost refuzat în pornirea urmăririi penale din lipsa elementelor constitutive ale componenței de infracțiune, prevăzută de art. 201¹ Cod penal; - și **9** procese penale se află în gestiunea ofițerilor de urmărire penală.

Necesită a consemna, că pe parcursul anului 2020, de către Poliție au fost înaintate **340/321** demersuri către instanțele judecătorești, privind aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie. Urmare examinării, **64/20** demersuri au fost respinse, indicându-se asupra lipsei motivelor pentru aplicarea măsurilor de protecție.

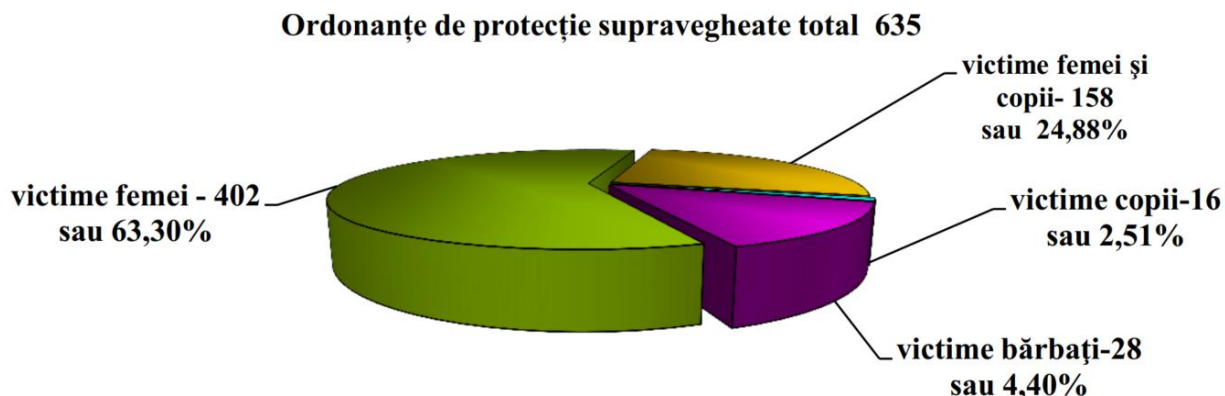
În vederea asigurării protecției victimelor violenței în familie, din **635/710 -10,56% ordonanțe de protecție**, emise de către instanțele judecătorești, **302** ordonanțe de protecție au fost emise la demersul ofițerului de sector, **10** ordonanțe – la demersul organului de urmărire penală, **4** – la demersul procurorului, **276** ordonanțe – la cererea directă a victimelor sau reprezentanților lor legali și **43** – la demersul altor autorități.

Dinamica ordonanțelor de protecție, emise de către instanțele judecătorești:

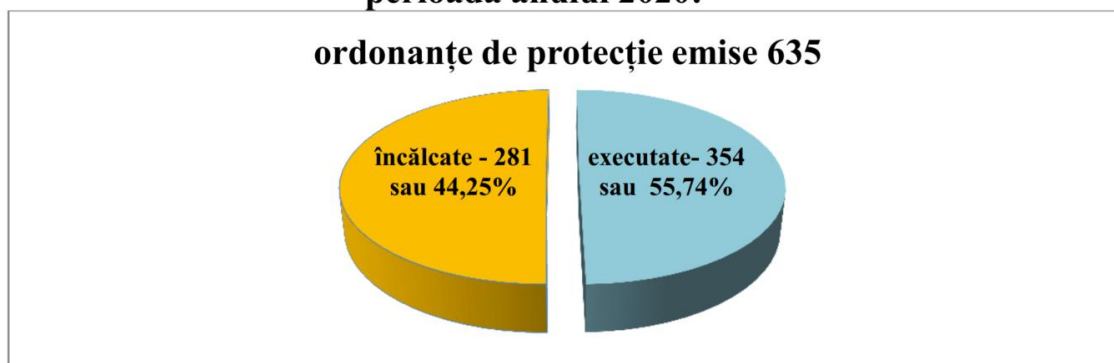
De către Poliție au fost supravegheate **402/491** ordonanțe de protecție emise pentru victimele femei, **16** pentru victimele copii, **158** pentru victimele femei și copii și **28** ordonanțe pentru victimele bărbați.

Dinamica ordonanțelor de protecție supravegheate de către Poliție

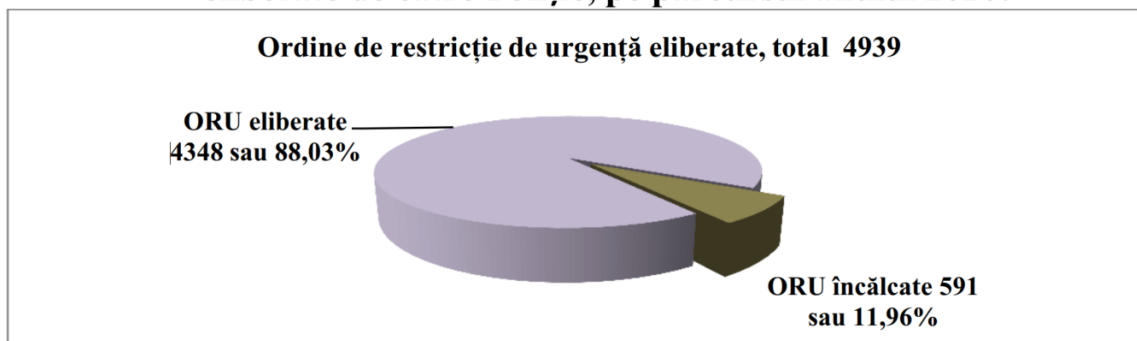
În procesul supravegherii modului de respectare a măsurilor de protecție, s-a constatat că de către agresori, au fost încălcate **281/288** ordonanțe de protecție, în acest sens fiind inițiate cauze penale în baza elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 320¹ Cod penal.

Ponderea ordonanțelor de protecție executate, în raport cu cele încălcate pentru perioada anului 2020:

În anul 2020, Poliția a eliberat **4939/4250 +16,21** ordine de restricție de urgență, în privința agresorilor familiari. Din ele **37** ordine de restricție de urgență au fost contestate cu recurs în procedura contenciosului administrativ, **32** fiind lăsate în vigoare și **5** se află la etapa de examinare de către instanță. Pentru încălcarea măsurilor de protecție, stabilite prin ordinul de restricție de urgență, în privința a **591/553 +6,87%** agresori familiari, au fost pornite proceduri contravenționale conform elementelor constitutive ale componenței de contravenție prevăzută de art. 318¹ Cod contravențional.

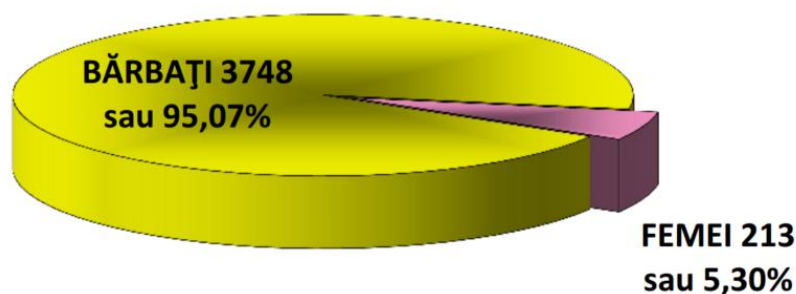
Ponderea ordinelor de restricție de urgență încălcate, comparativ cu cele eliberate de către Poliție, pe parcursul anului 2020:

În scopul reducerii comportamentului agresiv, Poliția desfășoară activități de prevenire terțiară cu **3942/4085 agresori**, care manifestă comportament violent în cadrul relațiilor familiale. Astfel, pe parcursul anului 2020, au fost luați la evidența nominală **2411/2087 agresori** și radiate din evidențe **2593/2131** persoane. Din numărul total de agresori în cadrul relațiilor de familie, aflați la evidența organelor de poliție, **3748/3873** persoane sunt de gen masculin și **209/212** persoane sunt de gen feminin.

Ponderea agresorilor familiari aflați la evidență nominală:

Total agresori la evidență, 3942

Pe parcursul anului, Poliția a acordat asistență și protecție victimelor, în acest sens fiind întocmite **2.698** planuri personalizate de siguranță. Către alte autorități pentru acordarea serviciilor de asistență și consiliere, au fost referite **3245** cazuri, în care există bănuială rezonabilă a pericolului eminent de comitere a acțiunilor violente dintre care:

- **2473** cazuri, au fost referite către asistentul social;
- **680** cazuri, referite către Direcțiile raionale de asistență și protecție a familiei;
- **36** cazuri, referite către ONG-urile specializate;
- și un caz, referit către Centrul maternal pentru protecția și asistența victimelor violenței în familie.

Menținând caracterul pro-activ al intervenției la cazurile de violență în familie, în perioada de raport au fost desfășurate **1044** intervenții în cadrul echipelor multidisciplinare. Au fost sesizate

137 cazuri către autoritățile tutelare privind victimele copii a violenței în familie, referite 101 cazuri către serviciile psihologice din cadrul Inspectoratelor de poliție pentru acordarea consilierii psihologice primare victimelor aflate în stare de criză.

Activitatea Procuraturii Generale

Evaluarea activității Procuraturii în domeniul combaterii violenței în familie în perioada anilor 2019 – 2020 indică asupra creșterii semnificative și constante a numărului de adresări pe cazuri de violență în familie. Conform informațiilor prezentate de procurori și Inspectoratul General al Poliției, în anul 2020 s-au înregistrat **12970** sesizări cu privire la fapte de violență domestică, iar în 2019 – **11840** sesizări, ceea ce denotă o creștere cu 1130 de cazuri.

Considerăm că creșterea numărului de sesizări referitor la cazurile de violență în familie, înregistrate la organele de drept, este determinată de mai mulți factori cum sunt: dezvoltarea cadrului legal funcțional și a mecanismului de implementare în acest sens pentru poliție; sensibilizarea, informarea publicului cu privire la violența bazată pe gen și cu privire la cadrul legal-normativ existent în prevenirea și combaterea violenței în familie și asigurarea protecției victimelor; creșterea raportării cazurilor de violență domestică, precum și **măsurile restrictive impuse de pandemia COVID-19 (multe adăposturi au fost nevoite să-și închidă ușile din motive de siguranță)** etc.

În rezultatul examinării sesizărilor în anul 2020 au fost pornite 840 cauze penale pe fapte de violență domestică, iar în 2019 – 969 cauze penale.

În pofida tendinței de creștere a numărului de adresări privind violența în familie, totuși numărul cauzelor penale a scăzut considerabil (130 cauze).

Considerăm că descreșterea numărului cauzelor penale este condiționată de: modificările prevăzute prin Legea nr. 196 din 28 iulie 2016, inclusiv completarea Codului contravențional cu art.78¹ Cod contravențional; majoritatea cazurilor de violență în familie care sunt exprimate prin izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei (*care se atribuie la violență psihologică*) prevăzute de art.201¹ alin.(1) lit.b) Cod penal, continuă să fie eronat calificate și investigate prin prisma prevederilor art.69, art.78, art.78¹, art.104 și art.354 Cod contravențional.

În anul 2020 procurorii au condus/exercitat urmărirea penală pe următoarele fapte penale din sfera relațiilor familiare:

785 infracțiuni în baza prevederilor art.201¹ Cod penal, comparativ cu 871 în anul 2019;

23 infracțiuni în baza art.145 Cod penal, comparativ cu 29 în anul 2019;

30 infracțiuni în baza art.171 Cod penal, comparativ cu 38 în anul 2019;

2 crime în baza art.172 Cod penal, comparativ cu 31 în anul 2019.

Analiza infracțiunilor în baza de gen comise în sfera relațiilor familiale denotă, că victime au fost 766 femei (761 în 2019) și 86 (208-2019) bărbați. În 34 cauze penale statuat de victimă au avut copiii (2019 – 43). Concomitent 750 (857 – 2019) agresori pe violență în familie au fost bărbați și 90 (112 – 2019) erau femei.

În anul 2020 a fost pornită urmărirea penală pe următoarele fapte infracționale prevăzute de art. 201¹ Cod penal:

533 infracțiuni în baza art.201¹ alin.(1) lit.a) Cod penal – *violență în familie exprimată prin maltratare, alte acțiuni violente, soldate cu vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății*, comparativ cu 464 în anul 2019;

18 - în temeiul art.201¹ alin.(1) lit.b) Cod penal – *violență în familie exprimată prin izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei*, comparativ cu 128 în anul 2019;

1 - în temeiul art.201¹ alin.(1) lit.c) Cod penal – *violență în familie exprimată prin privarea victimei de mijloace economice, inclusiv lipsirea de mijloace de existență primară, neglijare (Procuratura raionului Șoldănești ulterior a recalificat în art.201¹ alin.(1) lit.b) Cod penal)*, comparativ cu 1 în anul 2019;

15 - conform art.201¹ alin.(2) lit.a) Cod penal – *violență în familie comisă asupra a doi sau a mai multor membri ai familiei*, comparativ cu 66 în anul 2019;

12 - în baza art.201¹ alin.(2) lit.b) Cod penal – *violență în familie săvârșită în legătură cu solicitarea sau aplicarea măsurilor de protecție*, comparativ cu 18 în anul 2019;

151 - potrivit art.201¹ alin.(2) lit.c) Cod penal – *violență în familie care au provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății*, comparativ cu 142 în anul 2019;

38 - în baza art.201¹ alin.(3) lit.a) Cod penal – *violență în familie care au cauzat vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății*, comparativ cu 57 în anul 2019;

2 - în baza art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal – *violență în familie care a determinat sinuciderea sau încercarea de sinucidere*, comparativ cu 7 în anul 2019;

15 - în baza prevederilor art.201¹ alin.(4) Cod penal – *violență în familie cu cauzarea vătămării grave a integrității corporale sau a sănătății soldată cu decesul victimei*.

În perioada anului 2020 procuraturile teritoriale au deferit justiției 726 cauze penale pe fapte de violență în familie, comparativ cu 669 în anul 2019, au încetat urmărirea penală pe varii motive de reabilitare și nereabilitare în 90 cauze, comparativ cu 113 în anul 2019, iar restul dosarelor sunt în stadiu de examinare.

În perioada anului 2020 instanțele de judecată au pronunțat 624 (*în privința a 628 persoane*) sentințe de condamnare pe fapte de violență în familie (comparativ 618 în anul 2019), 33 sentințe de încetare (comparativ cu 9 în anul 2019) și 4 sentințe de achitare (comparativ cu 4 în anul 2019).

În același timp menționăm, că 11 persoane condamnate penal pentru fapte de violență în familie, au fost obligate de către instanța de judecată să participe la programe probaționale, programe speciale de tratament și consiliere în vederea reducerii comportamentului violent.

Analizând sentințele pronunțate în anul 2020 pe fapte de violență în familie, relevăm că 55 sunt de condamnare în baza prevederilor art. 201¹ alin. (1) lit. b) Cod penal (în anul 2019 au fost 38 sentințe).

Potrivit prevederilor Legii nr. 45, responsabili de identificarea și prevenirea fenomenului violenței domestice sunt – poliția, secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei, direcțiile de învățământ, tineret și sport, autorități tutelare, instituții medicale.

Astfel, în perioada de raport procuratura a investigat un caz conform prevederilor art. 274 Cod procedură penală, în privința subiecților responsabili de identificarea și prevenirea fenomenului violenței domestice și anume în privința colaboratorilor de poliție, fiind pornită urmărirea penală conform prevederilor art. 329 alin. (2) lit. a) Cod penal – neglijență în serviciu.

În anul 2020 reprezentanții poliției au înaintat în instanțe de judecată 340 demersuri privind aplicarea măsurilor de protecție victimei violenței în familie în conformitate cu prevederile art. 215¹ Cod de procedură penală, comparativ cu 321 demersuri în anul 2019.

În perioada raportată doar Procuratura raionului Cantemir a înaintat 3 demersuri privind aplicarea măsurilor de protecție victimei violenței în familie. Lipsa acestora se justifică prin faptul

că inițiativa a fost preluată și pusă pe larg în aplicare de către inspectoratele teritoriale polițienești, victime și direcțiile asistenței sociale și protecție a familiei.

La fel procurorii nu au înaintat cereri în interesul victimelor violenței în familie potrivit prevederilor art. 278⁴ Cod de procedură civilă.

În acest sens reiterăm necespropunerea de excludere a sintagmei „*procuror*” din prevederile art.278⁴ Cod de procedură civilă, în corespunderea prevederilor art.71 Cod de procedură civilă și art. 5 din Legea cu privire la Procuratură privind competența procurorului la judecarea pricinilor civile.

Pe faptul neexecutării măsurilor din ordonanța de protecție a victimei violenței în familie, organele de urmărire penală au pornit în anul 2020 – 281 cauze penale în baza prevederilor art. 320¹ Cod penal, iar în 2019 – 288 cauze penale.

În anul 2020 agenții constatatori și procurorii au inițiat 1587 cauze contravenționale în baza prevederilor art. 78¹ Cod contravențional, (violența în familie) comparativ cu 1589 în anul 2019.

În perioada anului 2020 în cadrul cauzelor contravenționale pornite în baza prevederilor art. 78¹ Cod contravențional, au fost reținuți și arestați 53 contravenienți, comparativ cu 15 contravenienți în anul 2019.

În cadrul generalizării stării de fapt în domeniu, unii procurori au identificat cazuri când poliția a tras la răspundere contravențională pentru fapte de violență în familie, de mai multe ori aceeași agresori familiari.

Procuratura Generală a efectuat analiza practicii de investigare a infracțiunilor de viol și altor infracțiuni cu caracter sexual în perioada iulie-decembrie anul 2019 și ianuarie-iunie anul 2020.

În perioada iulie – decembrie 2019 organele de urmărire penală și procurorii au examinat 423 sesizări despre comiterea infracțiunilor prevăzute la art.171 – 175¹ Cod penal.

Urmărirea penală a fost pornită în 336 cauze penale ce vizează infracțiunile privind viața sexuală.

În perioada de referință procurorii au finalizat cercetările cu întocmirea rechizitoriului în 153 cauze penale (61,7% din numărul total de 248 dosare terminate), în acestea fiind inculcate 164 persoane, dintre care 14 minori, pentru comiterea a 166 infracțiuni incriminate lor.

În aceeași perioadă, în legătură cu faptul că în rezultatul investigațiilor efectuate nu s-a reușit administrarea probelor suficiente care să confirme vinovăția, procurorii au dispus scoaterea persoanelor de sub urmărire penală cu clasarea procesului penal în 60 cauze penale din lipsa faptului sau elementelor infracțiunii.

Pe motivul împăcării părților, retragerii plângerii prealabile, procurorii au dispus încetarea urmăririi penale în 26 cauze penale.

Potrivit datelor analizate, cu referire la victimele infracțiunilor de viol și altor infracțiuni cu caracter sexual în perioada de referință este de reținut numărul ridicat de victime minore: din 153 cauze penale trimise pentru examinare în instanțele de judecată au fost atestate 77 cauze cu victime minore (50,3 %).

În perioada de ianuarie – iunie 2020 organele de urmărire penală și procurorii au examinat 317 sesizări despre comiterea infracțiunilor prevăzute la art.171 – 175¹ Cod penal. Urmărirea penală a fost pornită în 244 cauze penale ce vizează infracțiunile privind viața sexuală.

În perioada de referință procurorii au finalizat cercetările cu întocmirea rechizitoriului în 145 cauze penale (67,4% din numărul total de 215 dosare terminate), în acestea fiind inculcate 153

persoane, dintre care 14 minori, pentru comiterea a 152 infracțiuni incriminate lor. În legătură cu faptul că în rezultatul investigațiilor efectuate nu s-a reușit administrarea probelor suficiente care să confirme vinovăția, procurorii au dispus scoaterea persoanelor de sub urmărire penală cu clasarea procesului penal în 50 cauze penale din lipsa faptului sau elementelor infracțiunii.

Pe motivul împăcării părților, retragerii plângerii prealabile, procurorii au dispus încetarea urmăririi penale în 18 cauze penale. Conform datelor analizate, cu referire la victimele infracțiunilor de viol și altor infracțiuni cu caracter sexual în perioada de referință este de reținut numărul ridicat de victime minore: din 145 cauze penale trimise pentru examinare în instanțele de judecată au fost atestate 76 cauze cu victime minore (52,4 %). Prin Ordinul Procurorului General nr. 31/28 din 30.07.2018 a fost aprobat Planul operațional al Procuraturii în vederea executării Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023, care are drept scop consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie. În temeiul Planului menționat, în anul 2018 Procuratura Generală în comun cu Institutul Național al Justiției și Consiliul Superior al Magistraturii au elaborat manualul (Ghidul) orientativ privind procedurile de instrumentare a cazurilor de violență în familie pentru utilizarea în procesul instruirii procurorilor și judecătorilor. La 06 martie 2019 manualul a fost lansat public și pus în aplicare de către Institutul Național al Justiției.

La fel în vederea preocupării pentru prevenirea și combaterea eficientă a violenței în familie, din perspectiva respectării drepturilor fundamentale ale omului, consacrată la nivel internațional și național și în scopul aplicării corecte, uniforme a legislației în domeniu, Procuratura Generală a întocmit Recomandări Metodice privind implementarea legislației în domeniul combaterii violenței în familie nr. 25-11d/20-197 din 27 iunie 2020, care au fost expediate procurorilor pentru aplicare în activitate.

În cadrul Institutului Național de Justiție procurorii periodic participă la instruirii continue cu tematica de prevenire și combatere a violenței în familie, fiind organizate câte 2 seminare semestrial pentru procurori/judecători și asistenți judiciari/grefieri (ex: „Practica judiciară privind examinarea cauzelor legate de violența în familie”, „Monitorizarea electronică a violenței în familie și reintegrarea minorilor”, „Practica judiciară privind examinarea cauzelor legate de violența în familie”, „Prevenirea și combaterea violenței în familie” și „Eficiența combaterii fenomenului violenței în familie în Moldova”). În procesul instruirilor raportorii au abordat subiecte ce țin de practica organelor de drept la investigarea și judecarea a infracțiunilor privind violența în familie.

În scopul schimbului de experiență, eficientizării combaterii fenomenului violenței în familie, procurorii au avut întrevederi, întâlniri cu experți din alte țări și organizații nonguvernamentale. Spre exemplu în perioada anului 2020 procurorii au reprezentat Procuratura Generală în raport cu alte structuri la evenimentul internațional (conferință) cu genericul ”Abordări inovative în combaterea violenței secuale și violenței în bază de gen”, Proiectul ”Crearea Centrului de Justiție Familială în Moldova”.

Administrația Națională a Penitenciarelor pe parcursul anului a întreprins măsuri și progrese în vederea implementării Legii nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. Referitor la numărul persoanelor deținute cu privire la infracțiuni de violență în familie, la finele anului 2020, în sistemul administrației penitenciare se dețineau 313 (32-femei și 281-bărbați) persoane pentru infracțiuni de violență domestică, conform art. 201¹CP al RM. Astfel, în vederea schimbării comportamentale a condamnaților ce au săvârșit infracțiuni de

violență împotriva femeilor sau violență domestică, în cadrul instituțiilor penitenciare se implementează Programul cu privire la reducerea violenței în mediul penitenciar. Prin urmare, pe parcursul anului 2020 la program au participat 583 deținuți.

De asemenea, conform prevederilor ordinului directorului interimar la ANP nr.104 din 02 martie 2020 a fost transmis spre pilotare în instituțiile penitenciare – Programul de intervenție psiho-socială asupra deținuților ce au săvârșit infracțiuni cu violență în familie, program destinat în special condamnaților ce au săvârșit infracțiuni de violență domestică.

La fel, menționăm că în cadrul instituțiilor penitenciare anual se desfășoară activități educative, ore informative cu persoanele deținute în vederea informării acestora despre violența în familie, precum și despre măsurile pentru prevenirea acestui fenomen. În acest sens, Administrația Națională a Penitenciarelor a semnat la data de 19 iunie 2020, un acord de colaborare cu Centrul de Drept al Femeilor. Cooperarea în baza acordului rezidă, în special, în asigurarea accesului la justiție, asistență psihologică și socială femeilor, victime ale violenței în familie, care își ispășesc pedeapsa în cadrul Penitenciarului nr.7-Rusca și a femeilor învinuite de violență în familie, deținute în izolatoarele de urmărire penală. Acordul prevede, totodată, desfășurarea programelor de formare profesională pentru funcționarii sistemului administrației penitenciare în domeniul violenței în familie și/sau răspunsul la nevoile speciale ale femeilor aflate în detenție; oferirea suportului în procesul de reintegrare în societate deținuților, care au suferit de violență în familie.

Pe parcursul Campaniei “16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” în perioada 25.11.-10.12.2020, în cadrul instituțiilor penitenciare, s-au desfășurat o serie de seminare informative în scop de informare a funcționarilor publici cu statut special, cât și a persoanelor deținute privind fenomenul violenței în familie.

Procuratura Generală permanent orientează procurorii asupra aplicării uniforme și corecte a prevederilor legislației cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, excluderea activităților dominate de formalism, luarea măsurilor imediate și eficiente pentru a garanta acces efectiv la justiție și protecție victimelor violenței în familie și tragerea la răspundere a agresorilor familiali.

5. Protecție.

Telefonul de încredere pentru femei și fete victime ale violenței

Pe parcursul anului 2020, MSMPS a susținut în continuare menținerea serviciului telefonic pentru victimele violenței în familie și a violenței împotriva femeilor, alocând suma de 882,0 mii lei. Serviciul telefonic funcționează în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 575/2017, este gratuit pe întreg teritoriul țării, totodată fiind posibil de accesat și de beneficiarii de peste hotare, disponibil zilnic, 24 de ore din 24, de la telefonie fixă și mobilă.

Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței în familie și violenței împotriva femeilor (în continuare Telefonului de Încredere) a recepționat 2040 de apeluri de pe întreg teritoriul Republicii Moldova, dar și de peste hotarele țării.

Dinamica apelurilor

În ianuarie-Iunie 2020 au fost înregistrate 880 apeluri. Comparativ cu perioada similară a anului trecut, când au fost recepționate 1205 apeluri, avem înregistrată o diminuare, cu 27 la

sută, a numărului total de apeluri. Scăderea numărului de apeluri are legătură directă cu pandemia de coronavirus.

Lipsurile materiale s-au resimțit mai tare ca niciodată; imposibilitatea de a achita chiria, plăti serviciile comunale sau procura alimente a acutizat problemele de ordin financiar ceea ce a făcut ca actele violenței în familie să treacă pe planul doi, să devină „suportabile” pentru aceste femei. Treptat, izolarea, distanțarea socială, restricțiile privind libertatea de mișcare, imposibilitatea de a influența situația și a soluționa probleme apărute din cauza restricțiilor au dus la o acumulare a tensiunii care a răbufnit în înjurii și bătăi. DAR, tocmai că se aflau mereu în vizorul agresorilor, femeile nu aveau posibilitatea să apeleze după ajutor.

Ulterior, în semestrul II, acest număr a crescut cu 280 apeluri, ajungând la 1160 sunete. Aici trebuie să menționăm că procentul apelurilor repetate constituie circa 50 la sută din total, ceea ce constituie o creștere față de alți ani.

Aria geografică a apelurilor

Numărul apelurilor recepționate din mediul urban, inclusiv mun. Chișinău, l-a depășit, cu 21 la sută pe cel din mediul rural. În perioada stării de urgență generale (martie - mai) această diferență era și mai mare, constituind 35 la sută. Ulterior, în cel de-al doilea semestru al anului, diferența dintre numărul apelurilor recepționate din mediul urban, inclusiv mun. Chișinău și cel din mediul rural s-a diminuat până la 18 la sută. Deși acest procent este mai mic decât cel din prima jumătate a anului, când a fost de 26%, totuși, comparativ cu anul 2019, când diferența nu a depășit 60%, această tendință merită a fi punctată.

Mai mult, din totalul de 57% dintre apeluri recepționate din mediul urban, 42% revin municipiului Chișinău și doar 15 la sută – altor orașe sau municipii.

Totodată, au fost recepționate 27 apeluri din afara țării. Pentru comparație, în anul 2019, acest număr a fost de doar 9 apeluri. În rest, aria geografică a apelurilor din republică este foarte diversă, fiind raioane de unde au fost recepționate mai multe apeluri (Criuleni, Drochia, Florești, Ialoveni, Sângerei, Orhei, Soroca, Ștefan Vodă), dar și raioane de unde-au venit sub zece sunete (Ocnița, Dubăsari, Vulcănești, Taraclia și Transnistria).

Categorii de apeluri recepționate

Apeluri VIOLENȚA ÎN FAMILIE. Din totalul de 2040 de apeluri, înregistrate la Telefonul de Încredere, cele mai multe apeluri – circa 63 la sută din total – sunt încadrate în categoria violența în familie. Cele 614 cazuri noi de violență în familie au inclus 727 victime, dintre care 83% sunt femei, 13% - copii și doar 4% - bărbați.

De asemenea, în toate cazurile în care ne-au sunat agresorii, aceștia sunt bărbați, iar din totalul de 834 de apeluri recepționate de la victime, doar 21 beneficiari erau de sex masculin.

Cei mai activi membri ai comunității care ne sună pentru a sesiza cazuri de violență în familie sunt rudele, aceștia constituind 71 la sută din totalul apelurilor din această categorie, fiind urmate la o distanță mare de cunoscuți și vecini.

Vârsta victimelor în familie este foarte diversă, totuși, cele mai multe dintre ele situându-se între 27-40 ani, majoritatea fiind căsătorite sau aflate în relații de concubinaj, 87 dintre ele reclamând, în special, violența fizică ca tip al violenței în familie la care sunt supuse.

Apeluri VIOLENȚĂ SEXUALĂ. În 2020, la Telefonul de Încredere pentru femei au fost recepționate 105 apeluri, ce vizează 48 cazuri de violență sexuală, cele mai multe dintre acestea fiind sesizate de rudele victimelor, dar și de însuși victime.

Toate victimele violenței sexuale sunt femei și fete, de diferite vârste, originare din R. Moldova. Cea mai mică victimă are doar 5 ani, iar cea mai vârstnică – 82 de ani.

Promovarea Telefonului de Încredere

Principala sursă de cunoaștere despre existența Telefonului de Încredere a rămas să fie Internetul. În condiții de pandemie, Internetul a devenit și cel mai solicitat serviciu utilizat de populație, iar reactivarea paginii de Facebook al serviciului a constituit una din priorități.

În acest sens, pentru a veni în ajutorul victimelor, dar și rudelor acestora, postările plasate pe pagina de Facebook au avut drept scop nu doar promovarea serviciului, inclusiv prin intermediul consultațiilor online, dar și informarea/orientarea lor astfel încât, chiar dacă nu au posibilitatea să ne sune, să poată citi, având acces la informație utilă pentru ele.

În total, în această perioadă au fost editate 35 de postări, absolut toate având un impact organic (firească, fără a fi promovat). Astfel, dacă la 01 ianuarie pagina de FB al Serviciului avea 966 de urmăritori și 984 de aprecieri, atunci la 31 decembrie 2020, numărul urmăritorilor a ajuns la 7292 iar al aprecierilor la 7055 – o creștere de peste 700%.

Totodată, printre sursele noi de cunoaștere a apărut și campania COVID 2020 pe care am inițiat-o la sf. lunii aprilie – înc. lunii mai prin care în farmaciile din toată republica au fost distribuite și plasate materiale despre telefonul de încredere. De asemenea, odată cu încheierea Acordului de colaborare între Serviciul Telefonul de Încredere și Serviciul Unic de Urgență 112, au fost înregistrate și 15 apeluri, redirectionate direct de operatorii 112.

În final, promovarea serviciului, în special în mediul online, distribuirea materialelor prin intermediul partenerilor serviciului, inclusiv în cadrul campaniei naționale ”16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” a generat acea creștere a numărului de apeluri înregistrată în ultima lună a anului.

Servicii specializate

Pe parcursul anului 2020 un nou centru de plasament pentru victimele violenței în familie a fost deschis în UTA Găgăuzia, satul Chirsova. Această activitate a fost posibil de realizat datorită suportului financiar oferit de Republica Coreea, în cadrul proiectului ”Combaterea violenței împotriva femeilor în Republica Moldova: explorând și învățând din soluțiile locale.” Centrul dispune de capacitatea de cazare pentru 18 persoane, femei și copii. Centrul este de importanță regională, are statut de Instituție Publică și se află la balanța autorităților regionale din UTA Găgăuzia.

Datorită parteneriatului stabilit în cadrul proiectului „Combaterea violenței împotriva femeilor în Republica Moldova: explorând și învățând din soluțiile locale”, dintre PNUD Moldova și Comitetul Executiv al UTA Găgăuzia, a fost posibilă cofinanțarea lucrărilor de reconstrucție a IP Centrul pentru asistența victimelor violenței, cu statut regional. De la deschiderea oficială a Centrului în data de 7 Decembrie 2020 și până la sfârșitul anului au fost asistat 7 cazuri, din care 6 femei și 1 bărbat.

În continuare pe întreg teritoriul Republicii Moldova victimele sunt asistate pe platformele centrelor deschise anterior ce oferă plasament și alte tipuri de servicii sociale. Printre care menționăm instituțiile publice finanțate din bugetul de stat, preponderent în platforma centrelor maternale și a Centrului specializat de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane, mun. Chișinău. Astfel pe teritoriul țării funcționează 8 centre/servicii specializate pentru reabilitarea victimelor violenței în familie, finanțate din bugetul autorităților publice locale prin intermediul transferului cu destinație speciale de la bugetul de stat.

Totodată un rol important în asistența acordată victimelor revine și societății civile. Prin parteneriatele create cu societatea civilă dintre autoritățile locale și centrale, majoritatea serviciilor de zi sunt oferite de către societatea civilă și aici remarcăm rolul major a Coaliției Naționale ”Viața Fără Violență în familie”⁴, formată din 23 organizații non-guvernamentale și instituții publice, prestatoare de servicii în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie.

Centre cu platforme mixte de prestare a serviciilor specializate (de plasament și de zi):

- 1) Centrul de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane, mun. Chișinău;
- 2) Centrul Maternal ”Pro Familia”, or. Căușeni;
- 3) Centrul Maternal or. Anenii Noi ;
- 4) Centrul Maternal ”Pro Femina”, or. Hîncești;
- 5) Centrul Maternal, or. Cahul;
- 6) Centrul de Criză Familială ”Sotis”, or. Bălți;
- 7) Centrul Maternal ”Ariadna”, or. Drochia;
- 8) Centrul gestionat de Asociația împotriva violenței „Casa Mărioarei”, mun. Chișinău (finanțat din surse externe).

Din formularul statistic nr.9 ”Violența în familie” completat de sectorul social pe parcursul anilor 2018, 2019 și 2020 s-a evidențiat faptul că unele APL au dezvoltat servicii în plan teritorial pentru a avea un răspuns consolidat la nivel comunitar pentru cazurile de violență în familie. Astfel pe lângă centrele specializate pe domeniu remarcăm și serviciile accesibile victimelor violenței în familie prin platformele din subordinea APL de nivelul I și II:

- Centrului de plasament pentru femei aflate în situație de risc din Dondușeni,
- Centrului comunitar multifuncțional ”Împreună” din Rublenița și Centrul multifuncțional ”Cosăuți” din raionul Soroca,
- Camera de plasament de urgență pentru VVF din Telenești.
- Casa comunitară pentru copii în situația de risc din Ialoveni,
- Casa comunitară Hansca destinată persoanelor cu dezabilități s.Hansca, r-ul Ialoveni,
- Camera de plasament de urgență a victimelor violenței în familie din Telenești,
- Complexul de Servicii Sociale Împreună din Cahul.

Asistența juridică garantată de stat

În vederea facilitării accesului la asistență juridică garantată de stat, victimelor ale infracțiunilor, în anul 2020 a fost modificat art. 19 din *Legii nr. 198/2007 cu privire la asistență juridică garantată de stat*(în vigoare din 07.09.2020), fiind inclus aliniatul (1¹), prin care au

⁴ <https://stopviolenta.md/>

dreptul la asistență juridică calificată indiferent de venituri: copiii victime ale infracțiunilor, victimele violenței în familie și victimele infracțiunilor.

Pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 972 de cazuri de acordare a asistenței juridice calificate victimelor violenței în familie, dintre care în 895 de cazuri cu eliberarea ordonanței de protecție. În 895 de cazuri a fost acordată asistență juridică calificată în cauze civile, 10 cazuri în cauze penale și 67 cazuri în cauze contravenționale. În 798 cazuri genului feminin și 174 cazuri genului masculin și 40 cazuri copiii.

Totodată, pe parcursul anului 2020 au fost înregistrate 138 de cazuri de acordare a asistenței juridice primare în cazurile de violență în familie, dintre care în 9 cazuri genului masculin și 129 genului feminin.

Activitatea sistemului de probațiune în domeniul corectării și resocializării persoanelor condamnate pentru violență în familie

Statistica persoanelor sancționate/ condamnate pentru actele de violență în familie supuse probațiunii		2020		
		Art. 201 ¹ CP	Art. 320 ¹ CP	Art. 78 ¹ CC
Numărul subiecților		474	105	925
Sex	Feminin	63	4	93
	Masculin	411	101	832
Pedeapsa/ Sanctiunea	Art. 67 CP / 37 CC	340	71	925
	Art. 90 CP	115	27	
	Art. 90 ¹ CP	4	1	
	Art. 91 CP	7	-	
	Art. 92 CP	7	2	
	Art. 96 CP	1	-	
Obligația stabilită	Să nu-și schimbe domiciliul	96	20	
	Să nu frecventeze anumite locuri	14	1	
	Să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie, toxicomanie sau de boală venerică	2	-	
	Să participe la un program special	13	1	
	Să participe la un program probațional	33	7	
	Să presteze munca neremunerată	7	1	
	Să fie supus monitorizării electronice	8	2	
	Fără obligații	301	73	

Totodată, pe parcursul anului 2020, agresorii familiari condamnați la pedepse neprivative de libertate au fost implicați în următoarele programe probaționale:

- Programul de asistență și consiliere pentru agresorii familiari: 19 persoane;
- Programul probațional de diminuare a agresivității: 19 persoane;
- Programul probațional „Motivația spre schimbare”: 108 persoane;
- Programul de consiliere individuală „Unul la Unul”: 91 persoane.

Astfel, au fost implicați în programe de consiliere a agresorilor familiari – 237 de subiecți ai probațiunii.

De asemenea, întru diminuarea riscului de recidivă, agresorii familiari au fost îndreptați, în baza acordurilor de colaborare încheiate, la centre specializate, precum: Centrul de asistență și consiliere pentru agresorii familiari din or. Drochia; A.O. „Stimul” din r-nul Ocnița; A.O. „Schimbare spre o viață mai bună” din or. Căușeni; Organizația Internațională pentru Migrație din Republica Moldova.

Medicina legală

În perioada de raportare, Centrul de Medicină Legală, a examinat **4053** de cazuri, totodată, menționăm că acestea sunt înregistrate în baza declarațiilor persoanelor/presupuselor victime și nu toate ajung să fie examinate, înregistrate și confirmate de organele competente. Numărul de cazuri înregistrate la CML poate să difere de cele monitorizate de alte instituții, deoarece pe unul și același caz pot fi efectuate mai multe rapoarte de constatare/expertiză judiciară, efectuarea expertizelor extrajudiciare în baza solicitărilor personale cu invocarea unei agresiuni intrafamiliale nu ajung să fie înregistrate, examinate și confirmate de către organele competente. Totodată, ținem să menționăm că în lipsa unei baze de date unice pe instituție la moment se face imposibilă divizarea acestor cazuri după criteriile de sex, vârstă și profil teritorial (urban/rural).

Denumirea subdiviziunii	Nr. cazuri înregistrate
Secția medico-legală <u>Anenii-Noi</u>	4
Secția medico-legală <u>Bălți</u>	186
Secția medico-legală <u>Cahul</u>	350
Secția medico-legală <u>Călărași</u>	195
Secția medico-legală <u>Cantemir</u>	84
Secția Clinică medico-legală <u>Chișinău</u>	946
Secția medico-legală <u>Cimișlia</u>	199
Secția medico-legală <u>Comrat</u>	188
Secția medico-legală <u>Criuleni</u>	41
Secția medico-legală <u>Dondușeni</u>	52
Secția medico-legală <u>Drochia</u>	62
Secția medico-legală <u>Edineț</u>	229
Secția medico-legală <u>Fălești</u>	305
Secția medico-legală <u>Florești</u>	17
Secția medico-legală <u>Hîncești</u>	151
Secția medico-legală <u>Glodeni</u>	18
Secția medico-legală <u>Nisporeni</u>	124
Secția medico-legală <u>Orhei</u>	372
Secția medico-legală <u>Rezina</u>	96
Secția medico-legală <u>Rîșcani</u>	69
Secția medico-legală <u>Sîngerei</u>	119
Secția medico-legală <u>Soroca</u>	117
Secția medico-legală <u>Ștefan Vodă</u>	83
Secția medico-legală <u>Strășeni</u>	46
TOTAL	4053

Activități de monitorizare

Comisarul pentru drepturile omului al Consiliului Europei, Dunja Mijatović, a realizat în perioada 9-13 martie 2020 o vizită de monitorizare în Republica Moldova, care a inclus călătorii la Comrat (Unitatea Teritorială Autonomă din Găgăuzia) și Tiraspol. Aria de monitorizare s-a referit la următoarele domenii: violența împotriva femeilor și violența în familie; drepturile copiilor; drepturile omului persoanelor cu dizabilități și ale romilor; discurs de ură; și drepturile la locuință și sănătate.

Având în vedere legislația privind violența în familie și punerea sa în aplicare în conformitate cu standardele internaționale, comisarul a îndemnat autoritățile moldovenești să ratifice Convenția de la Istanbul fără alte întârzieri. „Guvernul ar trebui să se asigure că publicul are informații exacte despre adevărata natură și sfera violenței împotriva femeilor și a violenței domestice și măsurile prevăzute în Convenția de la Istanbul pentru a răspunde și preveni aceste fenomene”, subliniază ea. Rețeaua de adăposturi și servicii de sprijin pentru victimele violenței în familie ar trebui extinsă și îmbunătățit accesul la justiție, împreună cu capacitățile poliției, procurorilor și justiției de a investiga în mod eficient plângerile și de a trata cazurile într-o manieră sensibilă la gen.

A apreciat progresele importante în ceea ce privește dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități intelectuale sau psihosociale, dar a recomandat totodată extinderea serviciilor comunitare pentru a-și sprijini viața independentă, asigurarea accesibilității spațiilor publice. Comisarul a solicitat autorităților moldovenești să fie mai ambițioase în reformarea serviciilor de sănătate mintală, cu scopul de a elimina progresiv recurgerea la practici coercitive în psihiatrie și să se asigure că punerea în aplicare a modificărilor legale care introduc procesul decizional asistat sunt însoțite de măsuri de sensibilizare și consultare cu persoanele cu dizabilități și asociațiile acestora.

Cu referire la protecția drepturilor copiilor a apreciat progresele în dezinstituționalizare și educație incluzivă, recomandând autorităților să se îndepărteze mai mult de practicile de instituționalizare a copiilor, la care se apelează pe motive de sărăcie a familiei sau a prezenței unei dizabilități la copil ori părinți. „În schimb, ar trebui extinse modelele alternative de îngrijire în setările de tip familial și ar trebui alocate mai multe resurse și sprijin pentru tutori și furnizorii de asistență maternală”, spune ea. Comisarul solicită, de asemenea, promovarea unei culturi a respectării drepturilor copilului. Acest lucru necesită îmbunătățirea accesului la drepturile de protecție socială pentru a garanta dreptul tuturor copiilor la un nivel de viață adecvat, o consolidare suplimentară a cadrului național pentru eliminarea violenței împotriva copiilor, inclusiv prin încurajarea unei schimbări de atitudine în ceea ce privește pedepsele corporale și promovarea justiției prietenoase copiilor care vizează reabilitarea și reintegrarea.

În final, comisarul Mijatović a încurajat autoritățile moldovenești să promoveze locuințe accesibile și adecvate și asistență medicală de calitate pentru toți. Ea recomandă efectuarea unei evaluări cuprinzătoare a nevoilor, care să servească drept bază pentru intervenții specifice de locuințe pentru a aborda lipsa locuințelor sociale și la prețuri accesibile, inclusiv pentru romii săraci și persoanele cu dizabilități, precum și accesul limitat la apă și canalizare. Ea îndeamnă, de asemenea, autoritățile să mărească treptat cheltuielile pentru sănătatea publică pentru a face accesul la asistență medicală mai accesibil, inclusiv în zonele rurale și pentru grupurile dezavantajate, și pentru a asigura remunerarea adecvată și protecția personalului medical.

Provocări

Bazându-ne pe concluziile evaluării rapide ”Nevoile femeilor afectate de violență în familie, violență în bază de gen și răspunsul sistemic la cazurile de violență în familie în contextul crizei COVID-19” putem remarca că starea de urgență generală și starea de urgență în sănătate publică instituite pe motiv de pandemie au constituit o provocare absolut pentru toți – victimele violenței în familie s-au pomenit față-n față cu agresorii lor 24/7, instituțiile statului și prestatorii de servicii din domeniu au fost puși în situația de a-și adapta activitatea, de a da dovadă de deschidere și flexibilitate.

Cu referire la problemele identificate, atragem atenția asupra faptului că Centrele de plasament ar trebui să-și continue activitatea în perioade de criză și să primească beneficiare noi, totodată să transpună anumite servicii în regim online pentru a fi mai aproape de femeile victime.

O altă dimensiune ce urmează a fi fortificată vizează extinderea programelor de abilitare economică a femeilor afectate de violență în familie. În scopul minimizării efectelor economice negative ale crizei pandemice generate de răspândirea infecției COVID-19, sunt necesare investiții în programele de abilitare economică atât pentru femei afectate de violență în familie, cât și pentru multe alte femei vulnerabile, deoarece reorganizarea rapidă a pieței muncii și economiei exercită per ansamblu cel mai mare efect economic negativ anume asupra femeilor, dată fiind „tradiționala” distribuire a rolurilor de gen în sferele publică și privată. În aceeași ordine de idei, sunt necesare un șir de măsuri în susținerea antreprenoriatului feminin, care resimt pe umerii lor o dublă povară a problemelor generate de instituirea stărilor de urgență și pandemiei care continuă.

Toate instituțiile care oferă servicii cetățenilor, inclusiv organizațiile ce oferă servicii pentru victimele violenței în familie, indiferent de forma de organizare (centre de plasament sau servicii de zi), trebuie asigurate cu mijloace și echipament de protecție individual în funcție de riscurile existente de contaminare, precum și cu echipament necesar pentru prelucrarea mijloacelor de protecție, a spațiilor de triaj corespunzătoare. În acest sens, serviciile trebuie ajustate, astfel încât ele să poată fi accesate atât de la distanță (prin intermediul tehnologiilor existente), cât și fizic, cu asigurarea măsurilor de protecție impuse angajaților și cetățenilor în situații de criză/urgență de sănătate publică. Astfel se impune revizuirea și asigurarea resurselor financiare suplimentare din partea statului, atât la nivel central cât și local. Deasemenea o altă provocare vizează consolidarea resurselor organizaționale la nivel operational/local și dotarea cu mijloace tehnice necesare a tuturor serviciilor publice cu echipament care ar permite desfășurarea activității profesioniștilor în platforma online.

În continuare ne confruntăm cu o eficiență redusă și pasivitatea activității echipelor multidisciplinare la nivel local în procesul de prevenire a violenței în familie. Se atestă o subdezvoltare a Centrelor de asistență a victimelor violenței în familie și a copiilor lor, precum și a Centrelor de reabilitare a agresorilor familiari la nivel de fiecare raion. Existența unor astfel de centre ar asigura protecție victimelor violenței în familie, care ar putea fi informate mai amplu despre drepturile lor, ar putea fi consiliate juridic și psihologic, asigurându-li-se sprijinul metodologic și informațional necesar. La fel, agresorii familiari ar putea fi resocializați, participând la programe speciale de consiliere în vederea reducerii, descurajării comportamentului violent. Rămîne actuală problema încălcărilor și/sau neexecutării ordonanțelor de protecție și a ordinelor de restricție de urgență emise în vederea asigurării protecției victimelor violenței în familie. Mecanismul de monitorizare a OP și ORU de asemenea necesită o îmbunătățire substanțială, în vederea reducerii ratelor de încălcare.

Atestăm și lipsa unui mecanism transparent de analiză a cazurilor grave de violență în familie în sectorul de drept.

Sistemul de reabilitare pentru victimele infracțiunilor rămâne în continuare subdezvoltat și procesul de coordonare a actorilor în acest context nestandardizat. Astfel politicile rămân în continuare a fi fragmentare și insuficient coordonate din partea autorităților centrale cu competențe în domeniu, neasigurându-se încă abordarea sistemică în acest sens.

Colectarea fragmentară și neuniformă a datelor statistice administrative pe domeniul de referință.

Recomandări

În calitate de măsuri prioritare pe domeniu menționăm următoarele:

- Asigurarea procesului de modificare a legislației în baza raportului de analiză a compatibilității legislației naționale la prevederile CAHVIO, în vederea asigurării procesului de ratificare;
- Aprobarea Instrucțiunii privind mecanismul de cooperare intersectorială în cazurile de violență în familie care prevede o cooperare a structurilor din domeniul ordinii publice, sectorului de justiție, asistență socială, sectorul medical și asistență juridică garantată de stat;
- Actualizarea și menținerea mentenanței paginii: www.antiviolența.gov.md;
- Aprobarea noului plan de acțiuni pentru următoarea perioadă în vederea implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei, inclusiv violenței în familie pe anii 2018-2023.
- Implementarea în parteneriat cu partenerii de dezvoltare, societatea civilă și APL a Acordului de Finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană "Suport pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE"
- Realizarea campaniilor de informare a publicului larg și a grupurilor vulnerabile de femei cu privire la fenomenul de violență în familie și violență față de femei
- Dezvoltarea programelor/măsurilor de abilitare economică a femeilor victime a violenței în familie. Asigurarea monitorizării electronice a agresorilor familiari